

DANMARKS BIBLIOTEKER

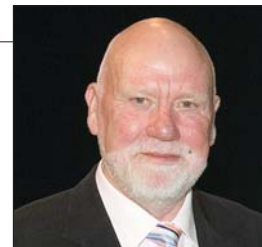
Nr 1. 2012

Nyt legende læreunivers for børn i Albertslund

PlayIn: Interaktiv biblioteksorientering går rent ind • Bibliotek To Go • Frederikshavn 100 år • Styrelsen for Bibliotek og Medier ind i ny Kulturstyrelse: en rigtig udvikling?
Tema: Innovation i ledelsen • Udkantsbetjening: forfaldsfortælling eller succeshistorie?

DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING

Forside:

Nyt legende læreunivers for børn i Albertslund.
Foto: Bruno Agerholm.

Danmarks Biblioteker

Et biblioteksmagasin
16 årg., nr. 1, februar 2012

Udgiver/Adresse

Danmarks Biblioteksforening
Farvergade 27D
DK-1463 København K
Telefon: 33 25 09 35
e-mail: db@db.dk
www.db.dk

Redaktør

Hellen Niegaard (hn@db.dk), ansvarsh.

Medieudvalget er rådg. f. magasin og hjemmeside:

Andrew Cranfield, Inger Skamris, Michael Hartz
Larsen, (webred. for DBs hjemmeside),
og Hellen Niegaard (magasinredaktør).

Kommende numre af Danmarks Biblioteker

Nr. 2: 15.3. 2012

Tidligere numre og artikler

Se www.danmarksbiblioteker.dk

Annoncer

Formater og priser: www.db.dk, publikationer

Grafisk produktion

Stæhr Grafisk

Tryk

CS Grafisk A/S

Oplag

2.033

ISSN nr.: 1397-1026

Abonnementspris

For medlemmer kr. 300,-
For ikke-medlemmer kr. 650,-
Studerende ved Danmarks Biblioteksskole kr. 60,-

Danmarks Biblioteksforenings Forretningsudvalg

Vagn Ytte Larsen (A) Odsherred, formand
Hanne Pigonska (V) Odsherred, 1. næstformand
Kirsten Boelt, publikumschef, Aalborg Bibliotekerne,
2. næstformand
Henrik Olsen (A), Ishøj
Steen B. Andersen (A), Århus
Jørn Rye Rasmussen (F), Silkeborg
Henrik Vestergaard (V), Århus
Tine Vind, afdelingschef for kultur-, idræts-
og fritidsområdet i Lyngby-Taarbæk
Kirsten Westh, HK Kommunal,
Fmd. Biblioteksudvalget
Andrew Cranfield, Hans Knudsen Institut

Et åbent bibliotek - et godt bibliotek?

Vagn Ytte Larsen (A), formand for Danmarks Biblioteksforening

Med nærmest astronomisk hastighed har de såkaldt åbne biblioteker bredt sig. De dukker op landet over med en fart, som gør, at vi i Danmarks Biblioteksforening gerne vil standse lidt op og reflektere over fænomenet.

DB har med stor gennemslagskraft de senere år lanceret en række temaer. For fem år siden bl.a. mantraet: "Længere åbningstid med differentieret betjening". Det gjorde vi, fordi DB dengang som nu tror på, at biblioteket skal være åbent, når borgerne har fri og mulighed for at komme der. Og jeg skal da love for, at innovative og kreative biblioteker og deres ansatte har levet op til mantraet. Også i en grad, som vist ingen i DB havde forestillet sig. Fra den første spæde start med bl.a. Gjern i Silkeborg til i dag er der blevet etableret 81 biblioteker af den slags rundt om i Danmark.

Er det så godt for borgerne? Er det godt for bibliotekerne? Er det godt for de ansatte?

Det ville være alt for let bare at konstatere, at idéen er slået igennem, og alt så må være godt, og det åbne bibliotek helt rigtig for borgerne. Men det gør jeg ikke. Vi ønsker i DB et mere nuanceret billede af sagen. Lad mig anskueliggøre det med tre små historier.

En lokal situation kunne gå på, at et filialbibliotek skal lukke på grund af besparelser – vedtagelsen bliver i sidste instans omdannet til: etablering af et åbent bibliotek. Her gives gerne karakteren 7 – for den pæne præstation. Altså særligt hvis modellen omfatter et antal bibliotekartimer. Med den løsning har lokalområdet stadig adgang til viden, oplevelser og til hjælp med at finde det rigtige materiale osv.

Er situationen en regulær nedskæringspolitik, hvor formidling og bibliotekar fjernes, gives ikke meget mere end et 0 muligvis et 2-tal, afhængigt af lokale forhold. Her sikres bare en bogsamling, som efter en tid uden den nødvendige faglige opdatering, vil dø.

Den ideelle situation, hvor den bemandede åbningstid øges, og rammer og indhold forbedres samtidig med 24/7 åbning med selvbetjening af borgerne. Jamen, her tøver jeg ikke med 12-tallet.

Hvorfor? Fordi man fra undersøgelser og analyser ved, at borgerne foretrækker at blive vejledt af personale på biblioteket. Andre undersøgelser dokumenterer, at borgere, der kommer på biblioteket for halvdelen vedkommende, foretager sig noget af andet end at låne bøger. Så bogudlån alene tilfredsstiller ikke borgerne!

Når den samlede åbningstid for de 'åbne biblioteker' i 2010 udgør 3.202 ugentlige timer, så frygter jeg, at politikerne nogle steder er faldet for den nemme anden løsning – bare at skære personalet væk og lave selvbetjening. Bibliotekerne har nu været spareobjekt fire år i træk. DB har forståelse for kommunernes svære økonomiske situation, men den udvikling er halsløs på sigt. Derfor: drop nu biblioteksbesparelserne!

DB vil i stedet anbefale og opfordre alle kommunalpolitikere til at tage fordel af biblioteket, og sikre det som lokalt oplevelses-, videns- og mødested. Og ikke at forglemme: udvikle det ved at lytte til borgernes ønsker på biblioteksområdet.

Den 1. januar 2012 etableredes Kulturstyrelsen, en fusion af tre styrelser under Kulturministeriet, herunder bl.a. Styrelsen for Bibliotek og Medier. Med et diskret pennestrøg ændredes dermed Danmarks unikke situation med en selvstændig statslig instans for biblioteker. Hvad betyder det for de berømmede, velfungerende danske folkebiblioteker? Innovation er tidens løsen. To artikler går tæt på temaet "Innovation og ledelse" og ser på, hvordan forandringer bedre kan forankres i bibliotekerne, og om innovation kan vende en kompleks hverdag truet af f.eks. besparelser.

Er bibliotekernes decentrale service en forfaldsfortælling eller en succeshistorie? En række 2011-aktiviteter i fire jyske kommuner peger på det sidste, selv om myterne går på det første. Læs hvorfor!

DBs Årsmøde 2012 finder sted i Frederikshavn i slutningen af marts. Egon Pedersen rapporterer om "Den grimme ælling, der sprang ud som en svane", Frederikshavns Bibliotek, som fylder 100 år!

- 2 Et åbent bibliotek - et godt bibliotek?
- 4 Det Nye Bibliotek
- 5 Bæredygtigt byggeri og indhold!
- 5 Danmark online med hjælp fra bibliotekerne
- 6 Sådan får du nye brugere i nettet
Ina Bjerregaard
- 7 Farvel til Styrelsen for Bibliotek og Medier.
Goddag til Kulturstyrelsen
Hellen Niegaard
- 7 Hvad betyder den nye styrelse for bibliotekerne?
Hellen Niegaard
- 8 Nyt læreunivers i Albertslund
Marianne With Bindselev
- 10 Biblioteksorientering via PlayIn
Sara Mosberg Iversen
- 11 Palle Birkelund 100 år

TEMA – Innovation og ledelse:

- 12 Forankring af forandringer i bibliotekerne
Ole Bisleth
- 14 Fra GRU til GEJST
Pernille Carneiro Juel
- 16 Der er langt ud til kanten
Esben Møller Christensen, Per Høgh, Alice Ravn Skibsted og Annette Brøchner Lindgaard
- 19 Guitar til udlån - musikindsats på Rebild Bibliotekerne
Mogens Yde
- 21 Information uden grænser. Interview
Andrew Cranfield
- 22 Frederikshavn: Den grimme ælling, der sprang ud som en svane
Egon Pedersen
- 24 *Biblioteket i byudviklingen - oplevelse, kreativitet og innovation*
Anmeldelse af Elsebeth Tank
- 26 *Biblioteket i tid og rum. Arkitektur, indretning og formidling*
Anmeldelse af Ditte Jessing og Frank Bundgaard
- 28 Da Blixen fik plads under B i Buenos Aires
Martin Lykke Nielsen

Billund Lufthavn: Bibliotek TO GO 6

Interaktive mobilspil et hit til biblioteksorientering 10

100 år med Frederikshavns Bibliotek 22

- 30 Lektier Online fortsætter
Anne Vest Hansen
- 31 Læsernes bogpris 2012

Velkommen til DB Årsmøde 28. til 30. marts 2012 i Arena Nord Frederikshavn

DANMARK BLIVER DIGITALT I 2015!

Er danskerne klar, er bibliotekerne og kommunerne klar? Er politikerne klar - og har de skabt de rette vilkår? Og hvordan påvirker det vores samfund og hele demokratiet, at der sker så store forandringer, som digitaliseringen medfører, og hvilken rolle kan og skal biblioteket spille?

TEMAER OG TALERE

- Det Digitale Danmark – kommer alle med?
- Det Digitale Danmarks Bibliotek – for alle?
- Demokratiet – og biblioteket?

Mød bl.a. *Lars Frelle-Petersen*, vicedirektør i Digitaliseringsstyrelsen, *Bjarne Hastrup*, direktør i Ældresagen, *Is-mail Serageldin*, direktør for Alexandria Biblioteket, der spillede en særlig rolle under 'Det egyptiske Forår' samt politikere og repræsentanter fra Folketinget, KL, Kulturministeriet, Styrelsen for Bibliotek og Medier, bibliotekerne og mange andre.

SÆT KRYDS I KALENDEREN NU!

Hent masser af inspiration på selve årsmødet fra indlæg og udstillinger. Og deltag i debatten på landets største møde for kulturpolitik og kulturpolitiske aktører! Her mødes hvert år mere end 400 kulturpolitikere fra kommuner og Folketing, forvaltnings- og bibliotekschefer, fageksperter, leverandører og bibliotekarsstuderende og mange andre fra den biblioteks- og kulturpolitiske verden.

PÅ GENSYN I FREDERIKSHAVN!

PROGRAM OG TILMELDING NU PÅ WWW.DB.DK!

GYMNASIETS GYMNASTIKS

DET NYE BIBLIOTEK

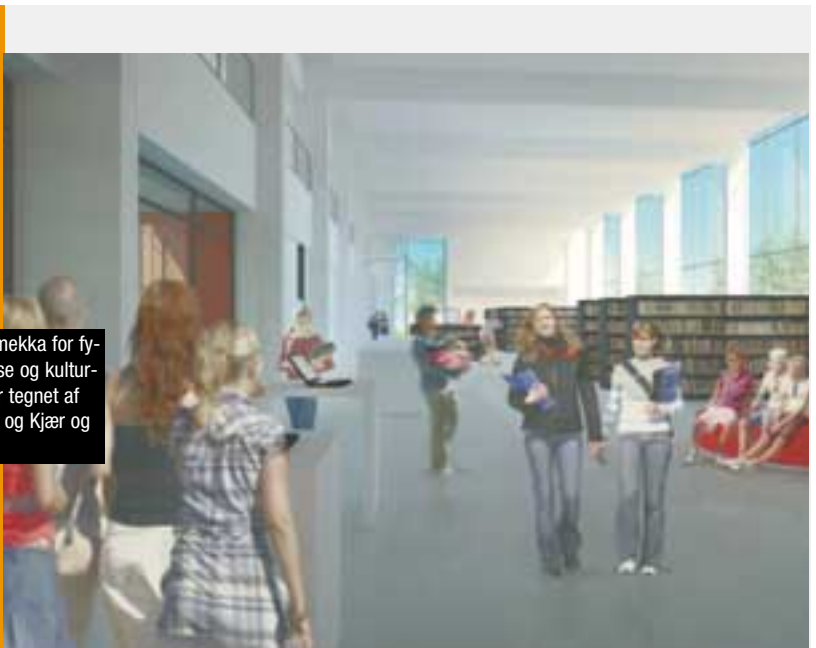
Trods økonomisk stramme tider ligger byggeriet af nye biblioteker ikke stille. Heldigvis – for bibliotekerne har landet over masser at lave i disse år og tildeles i stort set alle kommuner nye arbejdsopgaver som f.eks. IT-læring og instruktionskurser i søgning, borgerservice og biografvirksomhed. Samtidig vokser også samarbejdet med nye lokale partnere bl.a. i de såkaldte communitycentre i de store boligområder, i mange nye kulturhuse og i andre sammenhænge.

Et par helt konkrete eksempler på nye partnerskaber og nybyggeri er lige på trapperne. Ørestadens kombinerede folke- og skolebibliotek, tegnet af KHR-Arkitekter, åbner omkring maj. Og efterfølges af MAGION, Billunds nye kulturhus med bibliotek, der forventer at kunne holde sin åbning til sommer.

Det er langt fra de eneste steder, der arbejder med byggeri. I de to kommuner, som konkurrerer om at blive Europæisk Kulturby 2017, er der fokus på nye hovedbiblioteker. I juni 2011 tog Aarhus Kommune det første spadestik til Multimediets hus og det enorme byggeri, der over de kommende fire år skal forvandle havnens sydlige bastion fra industrihavn til levende byrum og skabe Aarhus' bud på fremtidens hovedbibliotek, tegnet af arkitekterne *Schmidt, Hammer, Lassen*. Lige nu arbejdes der med

MAGION, et mekka for fysisk udfoldelse og kulturoplevelser, er tegnet af K. G. Hansen og Kjær og Richter

.....
**BÆREDYGTIGT BYGGERI
 OG INDHOLD!**

nedramning af pæle og opfyldning af havnebassiner. Sønderborg, kulturbyansøger sammen med region Sønderjylland-Schleswig, er også i gang. Projektplanerne er her under udarbejdelse af designer *Rosan Bosch*, bl.a. kendt for Hjørring Metropol-bibliotek, hvor Bosch & Fjord skabte det ikoniske, nu verdensberømte biblioteksrum og dets røde bånd. Oplæggene skal præsenteres politisk 27. februar 2012. Der arbejdes på forskellige løsningsmodeller med synergier i forhold til den nye kunsthall, hvis direktør er *Charlotte Sahl Madsen*, minister i den tidligere VK-regering. Omdrejningspunktet i Sønderborg-projektet er en eksponering af det digitale univers i forhold til bibliotek og kunsthall.

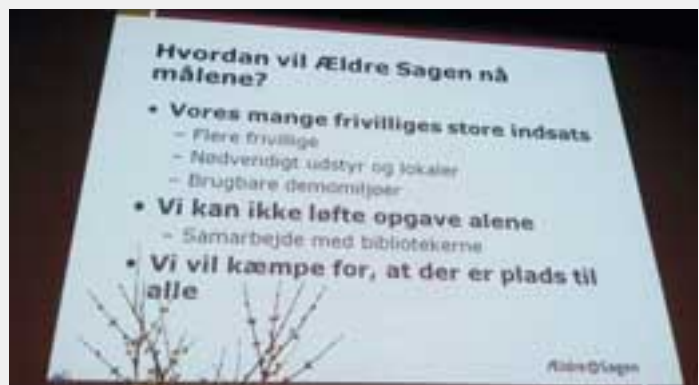
To nationale projekter sætter fokus på Fremtidens Bibliotek

Det nye bibliotekskoncept, under Styrelsen for Bibliotek og Medier, nu Kulturstyrelsen, skal med støtte fra Realdania udvikle et modelprogram for det moderne, bæredygtige biblioteksbyggeri. Mens *Tænk tank om fremtidens biblioteker*, et idéudviklings- og kortlægningsprojekt initieret af Danmarks Biblioteksforening skal pejle sig ind på fremtidens bibliotek ved at se på Hvordan ser det ud, hvem bruger det og hvad indeholder det? Projektet omfatter ikke alene folkebiblioteker, men også forskningsbiblioteker og andre bibliotekstyper og bag det står en lang række biblioteker og flere foreninger.

/HN

.....
**Danmark går online
 – MED HJÆLP FRA BIBLIOTEKERNE**

Ældresagen afholdt en stor konference "Danmark går online - er der plads til alle" 30 januar i DGI-Byen. Det var dejligt at opleve, at alle oplægsholdere nævnte bibliotekerne som en forudsætning for at digitaliseringsstrategien skal lykkes. Både KL's *Erik Nilsen* (A), formand for Arbejdsmarkeds- og Erhvervsudvalget og borgmester i Rødovre, og økonomiminister *Margrethe Vestager* (B) fremhævede, at bibliotekerne fremover i endnu højere grad end nu vil være borgernes indgang til det offentlige som det fysiske sted, hvor borgerne kommer, og som en forudsætning for at få alle med. I Danmarks Biblioteksforening håber vi så også, at politikere er klar over, at det kræver investeringer. Man kan

ikke blive ved med at spare på bibliotekerne, samtidig med man forventer de løser stadig flere samfundsproblemer. Ældresagens formand, *Bjarne Hastrup*, startede og sluttede dagen med at hilse et nærmere samarbejde med bibliotekerne velkomment, som det fremgår af foto.

/Michel Steen-Hansen

SÅDAN FÅR DU NYE BRUGERE I NETTET

Vejle Bibliotek har været ude med snøren og kastet den helt ud i Billund Lufthavn. Og her fangede man helt nye brugere ved at benytte sig af utraditionelle metoder

Det kræver mod at fange brugere på nye måder. Gennem mange år er der blevet talt meget om og afprøvet masser af idéer for, hvordan man når ud til folk, som ikke bruger biblioteket. Bibliotekarer og andet personale fra blandt andet Vejle, Middelfart og Esbjergs biblioteker turde gå helt nye veje og fik rejsende til at 'låne' netlydbøger på en helt ny måde. Det krævede dog grænseoverskridende tilgange fra de biblioteksansatte, der var i lufthavnen i skrig-orange hættetrøjer.

Under navnet *Bibliotek To Go* gennemførte de tre bibliotekers medarbejdere en kampagneindsats i oktober, der primært drejede sig om at nå flere og andre brugere. I kampagnen eller eventen i Billund Lufthavn viste medarbejdere fra bibliotekerne, at der er mange uprøvede muligheder. Og kan de stå i en lufthavn og formidle f.eks. lydbøger, så kan de stå alle steder. Men også at ekstern formidling kræver disciplin, fordi folk ikke henvender sig af sig selv.

“Det var grænseoverskridende at bevæge sig ud af sit vante miljø”, fortæller *Michael Skjærris*, der er bibliotekar ved Vejle Bibliotek. Han mener dog også, at det er væsentligt. Han siger bl.a.: “Men det giver læring om sig selv og andre at skulle overskride sine egne grænser. Eksempelvis måtte vi pakke fordommene til side og også kontakte folk, som vi måske på forhånd ikke havde vurderet ville have interesse for *Bibliotek To Go*. Det viste sig imidlertid, at vi blev positivt overrasket i flere tilfælde”, siger Michael Skjærris.

Den største forskel på ude og hjemme var faktisk ifølge de deltagende bibliotekarer, der prøvede at stå i lufthavnen, at hjemme på biblioteket ved brugerne, hvad de vil have. Ude skal bibliotekarerne kode sig ind på folks behov og tage deres tid.

Overraskelsesmomentet – et bibliotek i lufthavnen – var også en vigtig parameter. Ikke kun som event, men fordi folk fint kunne se koblingen mellem litteratur, oplevelser og rejse. Egentlig er

initiativet sat i gang for at få flere til at bruge bibliotekets service på nettet. Og projektet fokuserer bl.a. også på, at man kan 'benytte' sit hjemlige bibliotekstilbud, når man er på farten og på rejse – uden at det fylder i kufferten!

Et helt andet element var nemlig, at overvægt på fly nu bliver håndhævet meget mere. Og det koster altså 85 kroner pr. kilo overvægt. Eller lige omkring 80 kroner for den sidste Harry Potter bog.

Projektets mål med at markedsføre bibliotekernes e-resurser på nettet over for nye brugere og i nye rammer tog udgangspunkt i netlydbog.dk, bibzoom.dk, filmstriben.dk og spilogmedier.dk. Målet med projektet vurderer Michael Skjærris til at være nået. Han fortæller: “Vi ville gerne nå nye grupper og bevægede os derfor uden for vores normale rammer og ud til brugerne. Og det var en stor succes”.

Det bliver næppe sidste gang, at biblioteket forsøger at fange nye kunder med nye metoder.

Ina Bjerregaard,
journalist, Erhverv og Kultur, Vejle Kommune

Fakta

Til Bibliotek To Go, lånte Vejle, Middelfart og Esbjerg biblioteker to mediejukebokse af Statsbiblioteket og fik desuden hjælp af Statsbiblioteket til indkøb af lydbøger og musik. Projektet også kaldet *Regional markedsføring af netlydbøger i regionale lufthavne* har fået tilskud fra Udviklingspuljen.

FARVEL TIL STYRELSEN FOR BIBLIOTEK OG MEDIER GODDAG TIL KULTURSTYRELSEN

Styrkelse eller udvanding af Danmarks unikke, centrale statslige biblioteksfunktion? Det står endnu åbent

At Det Kongelige Teater er midt i endnu en storstilet spareøvelse og omstillingsproces er vist ikke undgået nogens opmærksomhed. Langt mindre, ja stort set ingen interesse har en anden større omstillings- og besparelsesøvelse vakt i offentligheden. Under overskriften "Organisatoriske ændringer på Kulturministeriets område" meddeltes omverdenen uden nogen forskræp eller høring eller lignende i en pressemeddelelse den 6. december 2011, at: "Kulturstyrelsen og Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme etableres som to nye styrelser i Kulturministeriet. Yderligere sker en fusion af de administrative opgaver på tværs af Kulturministeriets koncern".

Ny superstyrelse

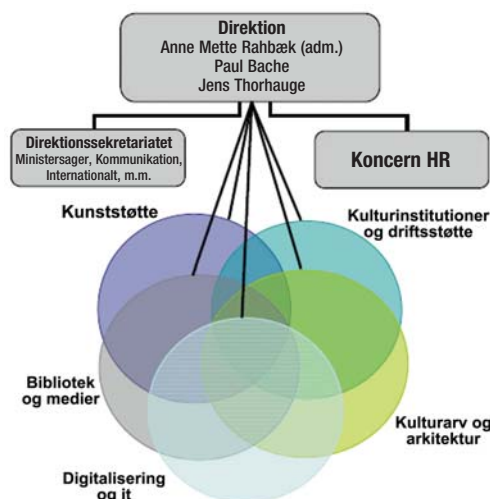
Den omtalte fusion indebærer først og fremmest oprettelse af Kulturstyrelsen ved "en sammenlægning af de tre eksisterende styrelser, nemlig Kunststyrelsen, Kulturarvsstyrelsen og Styrelsen for Bibliotek og Medier" pr. 1. januar 2012. Om baggrunden oplyste kulturminister siden den 3. oktober, *Uffe Elbæk*: "Med disse ændringer fremtidssikrer vi Kulturministeriets organisation. Dermed lever vi også op til regeringens målsætning om en mere effektiv administration." Og videre hed det: "ændringerne sker for at kunne udnytte faglig synergi og kunne håndtere Kulturministeriets fremadrettede økonomiske udfordringer". Udfordringer, som den nye direktør for det hele, *Anne Mette Rahbæk*, den 17. januar med beklagelse kunne oplyse bl.a. dre-

jede sig om en samlet besparelse på 12. mio. kroner på driftsbudgettet, heraf de seks på personalesiden, hvorfor man samme dag havde varslet ni medarbejdere afskediget, og i øvrigt ikke ville genbesætte atter andre seks stillinger, ledige i forbindelse med naturlig afgang. Med disse budgetmæssige tilpasninger, understregede den nye direktør, vil der være bragt balance i budgetterne for de kommende år. Målet har angiveligt været at få skabt ro om økonomien, så den nyfusede organisation kan fokusere på de faglige synergieffekter af fusionen.

Den nye organisation omfatter fem fagkontorer eller centre, som de kaldes. Direktionen udgøres udover adm. direktør *Anne Mette Rahbæk*, siden 2011 direktør for Kulturarvsstyrelsen og før det vicedirektør i en kortere årrække, af to områdedirektører: *Jens Thorhauge*, fra 1997 direktør for Styrelsen for Biblioteker, og siden 2008 for Styrelsen for Bibliotek og Medier, og *Poul Bache*, siden 2003 direktør for Kunststyrelsen. Center for Bibliotek og Medier ledes af et chefteam på to: *Susanne Mahler*

(medier) og *Jakob Heide Pedersen* (biblioteker). Centrets opgaver er, hedder det bl.a., at: "forvalte ordninger, der sikrer fortsat produktion og distribution af medieindhold og sekretariatsbetjener en række nævn og udvalg, bl.a. Radio og tv-nævnet, Dagbladsnævnet, Koordinationsudvalget for Netbiblioteker og Bibliografisk Råd."

Læs mere på www.kulturstyrelsen.dk

HVAD INDEBÆRER DET FOR BIBLIOTEKERNE?

Normalt betyder organisatoriske sammenlægninger i den størrelsesorden udtynding i den fagprofessionelle vægtning og ofte djøfisering eller om man vil teknokratisering, hvad der som bekendt sjældent har ført til serviceudvikling i verdensklasse. Områdedirektør *Jens Thorhauge* er dog optimist, hvad angår konsekvenser for landets biblioteker og for kulturpolitikken generelt.

På sin blog skriver han den 6. december 2011 om fusionen, at den er et offensivt

skridt. Og at den trods uundgåelig omstillingsturbulens skal ses som en ikke bare nødvendig men også en rigtig udvikling: "Min pointe er, at arbejdet med organisationsændring blev sat i værk som en spareøvelse. Men reorganiseringen har en dybere årsag, som naturligvis er de ændrede vilkår for stort set alle Kulturministeriets fagområder. Disse er især forårsaget af digitaliseringen og de kulturændringer, der i stor hast finder sted for øjnene af os." Thorhauges vision er, skriver han, at

denne udvikling giver "et bedre gennemslag for kulturpolitikken i forhold til andre politikområder - et bedre samspil ikke bare med undervisning og forskning, men også med erhvervsudvikling, turisme, arkitektur, natur og involvering af borgerne."

Fra statsligt centralorgan til områdekontor

Danmark har tradition for et biblioteks-tilbud af høj kvalitet. Danske biblioteker bliver igen og igen holdt frem og betegnet som foregangsbiblioteker, og danske kommuner og deres folkebiblioteker har i hele ni årtier været kraftigt misundt af udenlandske biblioteker og biblioteksledere. Årsagen? Eksistensen af en selvstændig central statslig instans med ansvar for folkebibliotekernes ve og vel og udvikling, herunder for lovgivning på området.

Med den første Bibliotekslov fra 1920 og oprettelsen af Bibliotekstilsynet skabtes grundlaget og drivkraften bag den høje biblioteks-kvalitet. Tilsynet rådgav både staten og kommunerne, hvor man ligefrem havde tilsynspligt ift. biblioteksdriften. Dette efterfulgtes fra 1990 til 1998 af Statens Bibliotekstjeneste, organ for både folke- og forskningsbiblioteker, idet det daværende Rigsbibliotekarembede integreredes i ressortområdet for siden at blive ændret til en styrelse. Og jo dermed først og fremmest med rådgivningsopgave over for regeringen, først alene vedr. bibliotekerne og siden også for medier.

Forhåbentlig fører den nye organisation ikke til en udvanding af statens engagement på biblioteksområdet, men, som Jens Thorhauge er overbevist om, til en styrkelse - blot i en ny kontekst.

Hellen Niegaard,
redaktør

Børnehuset Troldehøj var blandt de første til at afprøve bogstavreol, talkøkken, hoppe i talsnegl m.m.

NYT LÆREUNIVER I ALBER

Albertslund Bibliotek går nye veje, når det gælder om at inspirere børn til at lege med sproget og tilbød i januar måned et nyindrettet, legende læreunivers for de 4-7-årige. Målet: et sprogligt løft til kommunens børn samtidig med en sjov oplevelse på biblioteket

Et godt sprog er vigtigt, når man går på oplevelse i livet, både på biblioteket og udenfor. Derfor har Albertslund Bibliotek indrettet et legende læreunivers, "A-B-C og 1-2-3", der skal inspirere de 4-7-årige til at boltre sig i bogstaver, ord og tal.

Det er nyt for et bibliotek i Danmark at arbejde så bevidst med børns sprog gennem deres sanser. Udstillingen skal udvikle børnenes sprog og talforståelse samtidig med, at de leger og har en sjov oplevelse på biblioteket. Om baggrunden fortæller teamleder i børnebiblioteket, Gitte Kristoffersen: "Vi forsøger hele tiden at tænke over, hvordan vi kan være medspiller i kommunens strategi om at styrke børns læsning, og "ABC og 1-2-3" ser vi som en håndsrækning til institutioner og forældre, der arbejder med sprogudvikling."

Udstillingen var åben hele januar måned og fyldte det meste af bibliotekets åbne gulvareal. Her kunne børn lave mad i talkøkkenet, fordele ting i en bogstavreol el-

ler de kunne sætte sig til rette i Chesterfieldsofaen, og lokke yndlingspædagogen til at læse en historie. Og var de til mere bevægelse, kunne de hoppe i tal-sneglen eller følge fodsporene fra A-Å gennem hele udstillingen.

Biblioteket er inspireret af Storyville i USA og Rum för barn i Stockholm, begge er tidligere introduceret i *Danmarks Biblioteker*, men det var sidste års BØFA-konference, der gav det sidste skub.

Børnebibliotekar Louise Greiner kom tilbage fra konferencen og var tændt på, at man lokalt skulle skabe noget nyt. Og så tog idéerne ellers fart blandt børnebibliotekarerne. Gitte Kristoffersen fortæller også, at børnebibliotekarer fra Herlev, Ishøj og Vallensbæk Biblioteker besøgte Albertslund i udstillingsperioden for at hente inspiration til lignende initiativer.

I forbindelse med åbningen havde Albertslund Bibliotek besøg af Børnehuset Troldehøj, der hurtigt indtog udstillingens forskellige faciliteter. Ved tal-køkke-

S RTSLUND

net begyndte en lille gruppe børn, i samarbejde med deres pædagog, at lave frugtsalat. De fulgte en lamineret opskrift, der lå fremme.

“Kan I se, hvor mange bananer, der skal bruges?” spurgte pædagogen, og små buttede fingre rodede i kurven med frugt for at finde tre bananer lavet af træ, der med en hul lyd dumpede ned i aluminiumsryden.

En gruppe piger var ved bogstavreolen travlt beskæftiget med at hive legetøj op af en stor kurv og placere det på den rette hylde i reolen. Sophie fandt en blå bil i kurven.

“Hvilket bogstav tror du, en bil starter med?” spurgte en pædagog, og efter et par sekunders tænketid, lyste Sophie op i et smil, “B!”, konstaterede hun og ilede hen til hylde, der husede tingene med 'B'. Dernæst fandt hun en dukke, så en hest, og også en fjer.

“Jeg bliver bare ved og ved,” sagde hun forpustet og glad, mens hun ilede forbi.

Også *Kamma Strauss*, støttepædagog på Troldehøj, havde en god dag på biblioteket. “Vi forsøger hele tiden at skærpe børnenes sanser over for bogstaver og tal, men det her er rigtig god inspiration til vores arbejde. Vi har eksempelvis et legeskøkken, så hvorfor ikke også lave nogle opskrifter? Eller lave en bogstav-reol?” sagde Kamma Strauss.

For alle involverede, Gitte Kristoffersen og de andre ansatte i børnebiblioteket, var det efter måneders forberedelse både spændende og inspirerende at iagttage børnene fra Troldehøj, da de gik på opdagelse i udstillingen.

“Vi har været spændte på at se, om børnene nu brugte udstillingen sådan som vi havde tænkt, de ville gøre. Det gjorde de, og mere til. Så vi var meget tilfredse,” konstaterede Gitte Kristoffersen efter det nye formidlingsinitiativ.

Albertslund Biblioteks teamleder og børnebibliotekar er ikke i tvivl: her vil man

også fremover satse på at skabe et legelæringsunivers for børn som en fast del af bibliotekets tilbud.

“Vi har i mange år arbejdet med leg og læring sammen, men aldrig så udfoldet på en gang. Flere af elementerne fra udstillingen skal fremover indgå i det legemiljø, som vi i forvejen har og som forhåbentlig sammen med den øvrige materialebestand vil give børn og forældre en oplevelse af biblioteket, som et sted med både leg og fordybelse”, slutter Gitte Kristoffersen.

Marianne With Bindsvlev,
journalist

Foto: Bruno Agerholm

BIBLIOTEKSORIENTERING VIA MOBILSPIL

PLAYIN

“ Jeg har varmet op til det her hele ugen, siger en 4. klasses dreng, mens han og klassekammeraterne myldrer ind i et møderum på Odense Centralbibliotek

Som et led i pilotprojektet PlayIn er børnene kommet for at teste indendørs lokationsbaserede mobilspil, udviklet til brug ved biblioteksorientering.

Projektet har som mål at inddrage børn aktivt i børnebiblioteket. Ved at skabe interaktion mellem børnebibliotekets fysiske og digitale tilbud samt ved at udvikle brug af ny mobilteknologi og interaktiv læring indendørs. Disse mål har projektgruppen, under ledelse af *Charlotte Dale* fra Odense Centralbibliotek i samarbejde med Aalborg Bibliotekerne, Pædagogisk Mediecenter samt idé- og systemudviklingsgruppen Euman, formuleret med inspiration fra flere af de anbefalinger, der gives i rapporten *Fremtidens biblioteksbetjening af børn* fra 2010.

Ny interaktiv brugerorientering

Mobile, lokationsbaserede spil er en for-

holdsvis ny genre, hvor bevægelse fra sted til sted indgår som en vigtig del af spillet. Via en mobil enhed opsamler man som spiller, spor, opgaver eller andre vigtige informationer, som kan guide en fra post til post og på andre måder levere indhold til spillet.

I PlayIns tilfælde benyttes platformen PlayingMondo, som er udviklet af Euman. Selvom brugen af mobile spil på Odense Centralbibliotek stadig er i forsøgsfasen, og spillene endnu ikke bruges i egentlige orienteringsforløb, tegner der sig allerede nogle interessante billeder på baggrund af de testforløb med børn, som har været afholdt.

For det første er det tydeligt, at de relativt simple spil virkelig fanger børnenes interesse og giver dem mulighed for at opleve biblioteket på en anden måde, end de plejer. Turen rundt i de forskellige afde-

linger foretages pludselig ikke som et led i en tvungen aktivitet, men er derimod motiveret i sig selv, fordi ruten er en del af spillene.

Det go'e ved PlayIn

Selvom børnene er optaget af at spille, lægger de samtidig mærke til omgivelserne. Dels fordi spillene kræver, at der skal findes vej, dels fordi de kommer forbi materialer og inventar, der fanger deres interesse. Mens de spiller, bladrer børnene også gennem spil og musik, tager bøger ud af reolerne for at kigge på dem, eller læser en plakat.

Desuden lægger spillene, ved at inddrage bevægelse fra sted til sted, op til kropslig udfoldelse, som mange af børnene straks kaster sig ud i og tydeligvis finder stor glæde ved. Flere løber ivrigt rundt fra post til post, der gives high fives og jubles ved rigtige svar, og rummenes kinkelkroge udforskes og bruges. En 4. klasses dreng siger fx efter en testsession: "Det er osse' det, der er det go'e ved det. Det er en form for nyt spil. Og man plejer jo ikke at måtte løbe rundt på biblioteket."

Flere formidlingsmuligheder

De mobile spil kan bruges på flere forskellige måder på biblioteket. Dels kan de benyttes som et rent underholdende element. Men de kan også sagtens indgå i et målrettet orienteringsforløb. Både indhold og spillets rute kan nemlig tilrettelægges, så de passer ind i eksisterende forløb. *Anja Ankerstjerne*, en af de bibliotekarere, som har været med til at designe spillene, indrømmer at projektgruppen i begyndelsen forestillede sig, at spillene nærmest kunne fungere som en slags automatiske orienteringsforløb. Siden er de dog blevet klogere. Skal spillene indgå i et læringsorienteret forløb, er det vigtigt, at bibliotekarerne sætter rammen og sikrer sig, at børnene forholder sig til det indhold, man ønsker at formidle.

Rammesætningen kan bestå i at tale med børnene om, hvad de har oplevet og set på deres tur rundt på biblioteket, og ved

at lade nogle af de emner, man ønsker at formidle, indgå som indhold i spillene.

En tredje måde at bruge spillene på, eller rettere platformen PlayingMondo, er at inddrage børnene i selv at designe spil. Som en del af PlayIn har en 6. klasse således over to halve dage designet deres egne små spil. Det kom der flere spændende spil ud af, og børnene var generelt begejstrede for forløbet. Her er der tale om inddragelse af børnene i medskabelse af børnebibliotekets aktiviteter.

Endelig kan spilkonstruktionen også indgå som en del af forløb, med fokus på digital dannelse. Begge dele også helt oplagte indsatsområder for fremtidens børnebibliotek.

Projektet er støttet af Styrelsen for Bibliotek og Medier.

Læs mere om PlayIn på projektets hjemmeside <http://centralbibliotek.dk/gruppe/playin>.

Sara Mosberg Iversen,
adjunkt, Medievidenskab,
Syddansk Universitet

Foto: KB

PALLE BIRKELUND 100 ÅR

En af sværvægterne i det 20. århundredes biblioteksudvikling rundede søndag den 29. januar 100 år. Ikke af statur, men når det gælder indflydelse.

Som rigsbibliotekar og øverste leder af Det kongelige Bibliotek (KB) og de to universitetsbiblioteker fra 1952-1982, som aktiv i en vrimmel af bestyrelser, arbejdsgrupper og råd og som skribent har Palle Birkelund ikke bare haft mere end én finger med i det bibliotekspolitiske og -faglige spil. Han har ofte også været den, der afstak kursen og gik foran. Nationalt som internationalt og især naturligvis på forskningsbiblioteksområdet. Her tog han bl.a. tilbage i 1968 initiativ til at undersøge, hvilke muligheder edb-teknologien rummede for KB.

Birkelund var også stærkt optaget af folkebibliotekernes ve og vel og slog bl.a. i sine veloplagede beretninger på Danmarks Biblioteksforenings årsmøder et slag for det samarbejdende biblioteksvæsen. Allerede i sin beretning på foreningens årsmøde i Nyborg i 1954 understregede han, at dansk biblioteksvæsen udgør og skal udgøre en enhed og helhed. Og at alt, hvad der sker i den ene sektor, direkte eller indirekte får betydning for den anden.

Palle Birkelund var medlem af Danmarks Biblioteksforenings hovedbestyrelse fra 1951-1978, heraf næstformand i flere år, og medredaktør af foreningens tidsskrift, *Bogens Verden*, fra 1959-1978. Efter forskningsbiblioteksverdenens brud med DB sidst i 70'erne var han medstifter af Danmarks Forskningsbiblioteksforening og foreningens første formand.

Som den nuværende direktør for Det Kongelige Bibliotek, *Erland Kolding Nielsen*, konstaterer i en fødselsdagsomtale i dagbladet *Politiken* den 29. januar, så var Birkelund leder i en tid med store forandringer i kultur- og omgangsformer. Men han mestrede med sin karisma og personlighed at gøre hele perioden med fra efterkrigstid over koldkrig til ungdomsoprøret og hvad deraf fulgte. Danmarks Biblioteker løfter på hatten og siger varmt tillykke til Palle Birkelund.

Hellen Niegaard

FORANKRING AF FORANDRINGER

I BIBLIOTE

Innovation og omstilling lyder dagsordenen. Stort set alle vegne har ledelserne travlt. Træk på både medarbejdere og politikere hvis forandringerne skal styrke og samtidig være en vej til indflydelse på kommunens visioner

Forandringsforløb på landets biblioteker kan være særligt effektive, når lederne sidder med rundt om bordet sammen med deres medarbejdere i en fælles tidlig planlægning af en proces og i en løbende stillingtagen til forankringen af et slutresultat i form af en strategi- og handlingsplan.

Ledelsen på bibliotekerne skal dog også være opmærksom på tidligt at lægge en strategi for, hvordan relationer skabes, håndteres og udvikles til kommunens politikere.

Disse relationer kan sikre bevågenhed om bibliotekets funktion i kommunen og ydermere anvendes i den fremadrettede udvikling af biblioteket. Meningen er, at bibliotekerne også bliver løbende medskabere af kommunens visioner.

Involver MEDARBEJDERNE

I og med at ledelsen ofte sidder inde med informationer, der giver et virksomhedsstrategisk overblik, ser man herfra forandringer komme i god tid. Heroverfor kan medarbejderne have andre perspektiver. Medarbejderne er i frontlinjen. Og herfra kan de via deres daglige opgaver oparbejde viden, erfaring og snilde, der kan vise sig yderst værdifuld i forhold til at indhente nye ideer til fremadrettede indsatsområder og aktiviteter på biblioteket. Idéer, der kan indgå i en større pulje af muligheder forud for prioriteringen i en endelig strategi- og handlingsplan.

Medarbejderne kan fx have idéer til, hvordan biblioteket kan danne partnerskaber i forhold til løsning af kommunens tværpoltiske målsætninger på en række serviceområder over for borgerne.

Medarbejdere kan også have idéer til konkrete nye formidlingsleverancer, til hvordan arbejdet organiseres, til arbejdstidstilrettelæggelse, til hvor og hvordan der kan effektiviseres samt idéer i forhold til, hvilke kompetencer der er vigtige at erhverve sig fremadrettet etc.

Det kan kun være i ledelsens interesse at udnytte medarbejdernes positive og fremadrettede perspektiv i forandringsforløb og at undgå angstprægede, bagstræberiske reaktionsmønstre, der eventuelt måtte være i medarbejderkredsen. Et samarbejde ledelse og medarbejdere imellem, der er præget af ligeværd, er helt

afgørende for, at dette lykkes. Det er i forlængelse heraf en opgave for ledelsen at skabe medarbejdernes positive opmærksomhed og engagement i forandringsarbejdet – fagligt, kollegialt såvel som personligt.

Ledelsen på bibliotekerne skal i den sammenhæng være opmærksom på tidligt at invitere medarbejdere med ind i en anerkendende dialog om formuleringen af de spørgsmål, som et forandringsforløb skal give svar på, og man skal være god til at fortsætte dialogen i den efterfølgende løbende proces. Ledelsen skal således erkende, at den løbende involvering og dialog har betydning for, at medarbejderne motiveres til, at den planlagte forandring rent faktisk efterfølgende gennemføres.

Involver POLITIKERNE

Der er på mange biblioteker et højt beredskab i forhold til at involvere medarbejdere i forandringsforløb. Der er også mange steder en vis fortrolighed i forhold til sammen med konsulenter at anvende diverse modeller for strategilægning (analyse, konkretisering og handlingsplan) og i forhold til at anvende et strategisk sprog lige fra udtryk omkring det strategiske fundament (mission, vision og værdier) til strategiske fokusområder (mål, leverancer, succeskriterier og milepøle) etc.

Den centrale udfordring for ledelsen på bibliotekerne omkring forandringsforløb kan handle om at involvere politikere i kommunen i den forankrende dialog.

LEDELSE OG INNOVATION

LEKESVERDENEN

“KOM AN BIBLIOTEKSCHEFER I er ventet!”

Konklusion

Bibliotekerne har et momentum for at placere sig centralt i forandringsforløb og i medskabelsen af de kommunale visioner på en lang række områder.

Ledelsen på landets biblioteker skal i forbindelse med planlægning af forandringsforløb føre en målbevidst dialog og kommunikere med både medarbejdere og politikere i en struktureret proces. Herved skabes der engagement, og en fælles mening og sprog, hvilket har en anerkendende og derfor stærkt motiverende effekt for de involverede. På den måde skabes der ejerskab til processen og resultatet blandt både politikere og medarbejdere, og det er en af de vigtigste katalysatorer i det komplekse forandrings-scenarie som bibliotekerne befinder sig i.

Forfatteren til denne artikel har sammen med kolleger i Pluss Leadership medvirket til gennemførelse af en række planlægnings- og strategiforløb på danske biblioteker de seneste to år. Herunder for udannelse af to hold kulturtrænere til de danske biblioteker.

Ole Bisleth,
chefkonsulent, Pluss.dk

Henrik Vestergaard er medlem af byrådet i Aarhus kommune for partiet Venstre. Henrik Vestergaard er en af de politikere, som mener bibliotekerne kan placere sig helt centralt i den kommunale dagsorden, og som opfordrer bibliotekerne til at inddrage politikerne i dialogen om de fremtidige udfordringer.

Uddybende om bibliotekernes dialog med politikere siger Henrik Vestergaard: “Bibliotekerne er snart det eneste sted i Danmark, hvor borgerne møder en kommunal service face-to-face om et fælles mål. Bibliotekerne har derfor nogle unikke strategiske muligheder for at udvide deres betydning i kommunerne med afsæt i deres relationelle formidlingskompetencer. Ved at tilbyde sig som omdrejningspunkt for borgerservice, for medborgercentre, for første kontakt med folkeoplysningen – ja, endda som dem der løser skolebiblioteksopgaven! Derudover har bibliotekerne nogle forandringskompetencer, som sagtens kan bruges i den øvrige del af kommunens organisation”.

Henrik Vestergaard fortsætter:

“Politikerne er på jagt efter gennemtænkte løsninger eller nye måder at gøre tingene på, så jeg opfordrer bibliotekslederne til at gå i dialog med politikerne i og om de strategiske processer. Spil bold med dem, op ad dem, og nogle gange; smid bolden efter dem og se, om de kan gribe! Bibliotekspersonalet må ikke gemme sig, men skal øge kendskabet hos politikerne til deres opgaver og kompetencer, men så sandelig også til de mange snitflader som bibliotekerne har, hvor det er den fælles borger, som er i centrum. Biblioteket som koncept kan løfte mange kommunale opgaver. Derfor skal der skabes relation til politikerne, de kan inddrages ex. som fokusgrupper i den øvrige dialog eller sammen med politikerne kan der arrangeres medskabende borgermøder. Biblioteket er for borgeren et mere uforpligtende demokratisk fristed end rådhuset og kan sagtens bære mere lokale debatter, eller større debatter i en lokal kontekst. Så kom an bibliotekschefer – I er ventet”.

/OB

FRA GRU TIL GEJST

Kan innovation bruges til at vende en kompleks hverdag truet af f.eks. besparelser til spændende udfordringer og dynamiske processer? Hvis ja, hvordan sikrer vi, at innovationen får plads – ikke blot på papiret, men helt ind mellem reolerne?

Ledere og medarbejdere i innovationsdialog i december: Blandt lederne blev der især lagt vægt på ærlighed og prioritering, motivation gennem forståelse, plads til eksperimenter, rentabilitet samt evnen til at dyrke forandringsledelse og skabe en forandringskultur.

For gruppen med medarbejdere blev der især lagt vægt på ledelsens opbakning, ærlighed og klare prioriteringer.

Fra venstre ses: *Mogens Vestergaard*, Roskilde Bibliotekerne, *Lars Friis Kristiansen*, Holbæk Bibliotek, *Michel Steen-Hansen*, Danmarks Biblioteksforening, *Anni Jensen*, Langeland Bibliotek, *Jonna Waltoft*, Roskilde Bibliotekerne, *Rikke Drustrup*, Holbæk Bibliotek og endelig *Søren Roth* fra Helsingør Kommunes Biblioteker.

Lad os tage en ærlig snak. Lød opfordringen, da Roskilde Centralbibliotek og Danmarks Biblioteksforening den 14. december afholdt workshop om fokus på innovation i en krisetid for medarbejdere, ledere og politikere i regionen.

Biblioteksansatte i Region Sjælland og Bornholm har de senere år fået tilbud om uddannelse som professionelle innovatører. Det har kastet mange konkrete resultater af sig. Og nu er det så tid til at se på, om innovation også kan bruges på et højere niveau - nemlig som metode til at tackle de økonomiske vanskeligheder, som mange biblioteker i dag står overfor.

Intet er så skidt...

De aktuelle besparelser kan godt ende med at føre en positiv udvikling med sig. *Jeppé Debois Baandrup* fra Rambøll Management og *Kirsten Engholm Jensen* fra Midtlab.dk har været med til at udvikle innovatøruddannelsen og stod for at facilitere dagen. Begge slog indledningsvis fast, at nyudvikling, også i tider med nedskæringer, kan initiere bedre service o.l. Samtidig, understregede de to konsulenter, er det dog en forudsætning, at bibliotekerne går til opgaven med åbent sind.

Effektivisering og nedskæring er uomgængelige vilkår. Med en innovativ tilgang kommer vi stærkere ud på den anden side. Og så med troen på, at hvis vi ikke er der, så skrider demokratiet.

Som Kirsten Engholm udtrykte det: “Skal vi have en ærlig snak, er I selv først nødt til at anerkende, at de aktuelle besparelser kan afføde en sund og kreativ proces. Selv folk, der har været udsat for voldsomme nedskæringer, kan bagefter se, at effektiviseringen har skabt positive resultater. Brug innovationen som positiv drivkraft, og I stiller jer selv stærkt i den aktuelle situation.”

Next step

Blandt de nyuddannede innovatører var der enighed om, at innovation er særdeles brugbar i bibliotekernes hverdag, både som “filosofi” og konkret redskab. Udviklingen af et nyt, ubemandet bibliotek i Karlslunde, en fusion med borgerservice i Faxe og et helt nyt bibliotek i Helsingør er blot nogle af de mange projekter i Regionen, hvor innovationsprocesser har sat sine tydelige aftryk.

Innovationen møder også modstand i en travl hverdag. Flere medarbejdere udtrykte bekymring over, at rammerne, dvs. organisationerne endnu ikke er gearret til de kreative processer, som innovationen indebærer. For at arbejde med innovation – af gavn og ikke blot af navn – kræves mod og autoritet. Det blev f.eks. flere gange understreget, at kommunikationen mellem medarbejderne, ledelsen og politikerne er helt afgørende.

Ifølge Jeppe Baandrup er netop kommunikationen én af de vigtigste forudsætninger for, at en organisation kan realisere potentialet i innovationen: “Det handler ikke om, at medarbejderne skal tale ledelsens sprog – men om at finde et fælles sprog for innovation, som alle i organisationen forstår og bruger”, præciserede han.

At slå ihjel – på den gode måde

På workshopen skulle repræsentanter fra biblioteksledelserne forholde sig til, hvordan man skaber de bedste rammer for innovation i biblioteksverdenen. Der var enighed om, at ledelsen skal give plads til at eksperimentere med idéer – også de, som ikke fra start peger på et præcist mål.

Derudover var der enighed om, at ledelsen skal insistere på udvikling. Under den lidet flatterende overskrift “at slå ihjel” formulerede de tilstedeværende ledere et mantra, der gik på, at ledelsen skal gå forrest med at aflive gamle vaner i udviklingens navn.

Til den afsluttende debat var repræsentanter for det politiske niveau inviteret. *Henrik Vestergaard* (V), Aarhus Byråd, og *Jørn Rye Rasmussen* (F), Silkeborg Byråd, begge medlemmer af DBs Forretningsudvalg og Repræsentantskab, sendte et meget klart signal til bibliotekerne om, at de gerne vil være med til at gentænke bibliotekernes virksomhed og til at udbrede medarbejdernes mange kompetencer til andre serviceområder.

Flere deltagere bemærkede, at der til tider er en mangelfuld dialog mellem bibliotek og politikere. Til det svarede *Henrik Vestergaard* og *Jørn Rye Rasmussen* enstemmigt: “Der er mange andre måder at mødes på end til budgetforhandlingerne. Har I borgerne, så har I os politikere. På den måde er der et entydigt interessefællesskab, som begge parter kan blive bedre til at udnytte, end det er tilfældet i dag”.

Ja, vi kan!

Overordnet tegnede der sig ud fra dagens mange diskussioner en klar tendens for bibliotekernes fremtid: Bibliotekerne skal lave mere for færre midler.

Dét stiller store krav til alle ansatte, og innovation er et vigtigt redskab i processer, som kan understøtte sådan en udvikling. Netop ved at tænke kreativt og åbne op for alternative løsninger kan bibliotekerne sikre, at de fortsat vil være en afgørende brik i det demokratiske samfund.

Som *Michel Steen-Hansen*, direktør for Danmarks Biblioteksforning, formulerede det i en afsluttende bemærkning: “Effektivisering og nedskæring er uomgængelige vilkår. Med en innovativ tilgang kommer vi stærkere ud på den anden side. Og så med troen på, at hvis vi ikke er der, så skrider demokratiet.

I takt med at flere offentlige instanser distancerer sig fra borgerne, står vi med en enestående borgerkontakt og løser dermed en vigtig samfundsmæssig opgave.”

Pernille Carneiro Juel,
Roskilde Bibliotekerne

Roskildes Centralbiblioteksområde (Region Sjælland og Bornholm) har siden 2009 satset på kompetenceudvikling inden for innovation. Via Innovatøruddannelsen I og II er 50 medarbejdere over hele landet nu uddannet som professionelle innovatører med værktøjer og metoder til at integrere innovative processer i hverdagens biblioteksarbejde. Styrelsen for Bibliotek og Medier har bidraget med tilskud til projektet.

Læs videre på www.centralbibliotek.dk/roskilde

DER ER LANGT UD TIL

Er bibliotekernes decentrale service en forfaldsfortælling eller en succeshistorie? En serie 2011-aktiviteter peger på det sidste, selv om myterne går på det første. Læs hvorfor!

I efteråret 2011 satte Hanstholm-konferencen "Biblioteksudvikling i yderområder" spot på "Biblioteksudvikling i yderområder". Som en del af konferencen gav *Dorthe Salling Kroman* et oplæg på baggrund af det forskningsprojekt, som Syddansk Universitet og fire jyske kommuner havde gennemført (*Hvornår fungerer biblioteksservice i landdistrikter? SDU, DLF Report 7/2011*). Projektets pointer, som blev introduceret i *Danmarks Biblioteker* nr. 5, 2011, er ret omfattende.

En af de helt centrale pointer peger på at: "de fire begreber nærhed, tilgængelighed, funktionalitet og socialitet er væsentlige ved biblioteksbetjening i landområderne". Der er ikke tale om raketvidenskab, men arbejder man med decentral biblioteksservice, som vi gør, er det nærliggende at spørge sig selv: "Gør vi nu rent faktisk det, som enkelt og ligetil sikrer nærhed, tilgængelighed, funktionalitet og socialitet?" Eller om der er flere ting på spil, når talen falder på udkanter, bogbusser og kulturtilbud i landdistrikter? Hvilket, vi helt klart mener, er tilfældet.

Myter, realiteter, kulturarbejde og identifikation

Blandt konferencens spændende oplægsholdere var *Bodil Bjerring*, lektor ved Aalborg Universitets Institut for læring og filosofi. Hun talte bl.a. om tidens domineren-

de fortælling, som er en forfaldsfortælling, og kom ind på hvem, der har interesser i at dyrke den historie. Ifølge hende er begrebet "udkant" er et dynamisk begreb, der ændrer sig over tid, idet ingen "ved ikke hvem, der er udkant i morgen".

På samme måde var Thisted's arkivar, cand. mag. *Orla Poulsen* omkring den forståelse: "at begrebet 'udkant' afhænger af, hvem der definerer historien". Og at der f.eks. i Thy findes en identitet, der baseret sig på det lokale og det globale på samme tid. Han fandt, at kulturarbejde, og herunder biblioteksarbejde, skal skabe integration og identifikation uanset, hvor det foregår.

Så hvad skal vi med fortællingen om de håbløse og forfaldne udkantsområder?

Når vi laver et servicetjek på vores fire kommuner, der er med i forskningsprojektet, er der ingenlunde tale om hverken forfald og snarlig død. Snarere tværtom. I alle kommunerne er der tale om godt kultur- og biblioteksarbejde baseret på nye konstruktive løsninger og bevidste tilpasninger af servicen.

I det følgende introducerer vi den aktuelle situation og nye initiativer i vores kommuner.

KANTEN

GENNEMTÆNKTE STRUKTURER

Nok er slemme besparelser skyllet hen over kommunerne, men vores fire kendetegnes ved, at vi har overvejet, hvilke løsninger, der giver bedst mening for kommunens borgere – set i et helhedsperspektiv. Mantraet er for os alle: Vi lever i en kommune med store landområder, og alle, der bor i her, skal have mulighed for at bruge deres bibliotek og indgå i lokale kulturelle sammenhænge i hverdagen.

Derfor kombinerer vi de faste biblioteker, betjente og selvbetjente filialbiblioteker med bogbusser eller afhentningssteder i et eller andet blandingsforhold. Hertil kommer desuden et voksende udbud af aktiviteter som lokal brugerundervisning, foredrag, læsekredse og børneteater. Og alle steder har vi en målsætning om at styrke relationerne mellem biblioteket, som kulturinstitution, og befolkningen i landdistrikterne!

Lokalbiblioteker

Varde Kommune har valgt en struktur med hovedbibliotek og fire relativt store filialer med en fin geografisk spredning i kommunen samt 13 afhentningssteder i butikker. Filialerne i Nr. Nebel og Ølgod er placeret i kulturhuse og bidrager her til at skabe et aktivt nærmiljø. Samspil og samarbejde med andre kommunale kulturinstitutioner er desuden en anden vigtig del af bibliotekets lokale forankring.

Også *Esbjerg Kommune* har valgt en struktur med et hovedbibliotek og fem relativt store lokalbiblioteker. Ved at lukke andre, små filialer har Esbjerg helt konkret kunne samle energien på færre og mere ressourcestærke lokalbiblioteker. Herved har man opnået mulighed for at kunne tilbyde lokalbiblioteker med lang åbningstid, mange nye materialer og velfungerende digitale tilbud. Ad den vej styrkes også det relationsskabende arbejde i lokalsamfundet markant.

Ringkøbing-Skjern har, udover hovedbiblioteket i Ringkøbing, fire lokale biblioteker. Alle faste afdelinger, inkl. hovedbiblioteket, har åbent fra 7-22. Alle ugens dage.

Det er helt klart, at de nye selvbetjente afdelinger er en vigtig del af de decentrale biblioteksstrukturer. I Esbjerg Kommune har et år med det 'Åbne biblioteker' i landsbyen Tjæreborg vist både udlåns- og besøgstigninger på mere end 50 %. I Tjæreborg er bibliotekets modernisering og overgang til 'Åbent bibliotek' i øvrigt gennemført i tæt samarbejde med lokale beboere, som i høj grad har taget biblioteket til sig som 'deres'. I denne vintersæson gennemføres f.eks. en række aktiviteter som brugerkurser, børneteater, foredrag i samarbejde med Folkeuniversitetet og med Nationalpark Vadehavet.

Mobile biblioteker

I *Skive* har man valgt en anden strategi. I januar 2007 besluttede Skive Byråd med stort flertal, at anskaffe en bogbus nummer to, til erstatning for de 11 små biblioteksfilialer, den nye storkommune ellers var 'født med'. Det ville have kostet millioner af kroner at opgradere, drive og vedligeholde disse 11 filialer. En professionel bogbusløsning var det eneste rigtige, og ingen har fortrudt det. I dag tilbyder kommunen hen ved 60 bogbusholdepladser og på den måde en nærmest uhørt høj grad af decentralisering. Ved det nylig afholdte folketingsvalg kunne man for første gang brevstemme i bogbusserne. Dette blev en overraskende succes og busserne leverede godt 5 % af samtlige afgivne brevstemmer i Skive Kommune, hvilket blev oplevet som god service.

Ringkøbing-Skjern har udover de faste biblioteker også bogbusbetjening til hele 32 landsbyer; ingen borgere i denne, Danmarks geografisk største, kommune har længere end 10 km til bibliotekstilbud, mens *Vardes* bogbus servicerer 21 forskellige lokaliteter.

Ringkøbing-Skjern

Skive

Varde

Esbjerg

“ Hvis landdistrikterne nægter at lade sig trække ind i fortællingen om forfald og i stedet ser konstruktivt på de muligheder, der findes, er der ret gode chancer for, at ingen af os falder ud over kanten!

I alle fire kommuner tilbydes derudover *Book-en-bogbus* til daginstitutioner m.v. Alene i Esbjerg Kommune har 59 børnehaver og dagplejegrupper ud over hele kommunen sagt ja tak til besøg inden for det første halve år.

Det gode liv i landdistrikterne

Alle fire kommuner er således levende optaget af at udvikle bibliotekstilbuddet i landdistrikterne. Ifølge SDU-rapporten er det især væsentligt at arbejde med nærhed, tilgængelighed, funktionalitet og socialitet. Hvoraf det sidste begreb vil kræve mest nytænkning af bibliotekerne. Men det har bibliotekerne også taget fat på.

Det kan gøres på mange måder. I Skive tilbydes bogcafeer i busserne i februar 2011. I Ringkøbing-Skjern tænkes 'det nye aktive bibliotekskoncept' ind i indretningen, når der i løbet af de næste par år indkøbes ny bogbus. Det samme er sket i Esbjerg. Her arbejdes også med andre forsøg. F.eks. deltager bibliotekspersonalet også i bysamfundets aktiviteter uden for bibliotekets egne rammer. Her bygges på bibliotekernes rolle som kulturformidler og kulturdynamo understøttet af bibliotekets særlige kompetencer og ikke alene ved dets fysiske rammer. Helt oplagt er det desuden at videreudvikle bogbussenes rolle som borgerserviceindgang.

Afslutningsvis skal Brønderslev kommune og dens bogbusprojekt fremhæves som interessant for andre kommuner. *Det gode liv i landdistrikterne* arbejder med udvikling af metoder til lokal relationskabelse. Ud fra spørgsmålet: "Hvordan kan bogbussene bidrage til et aktivt miljø også mellem holdtiderne?"

Er landdistrikter pr. definition udkantsområder?

Alt er naturligvis ikke fryd og gammen. Det kræver omtanke, undersøgelser og forsøg at arbejde for et decentralt biblioteks- og kulturtilbud. Derfor er både SDUs landdistriktsprojekt fra 2011, den store udkantskonference i Hanstholm og Brønderslevs bogbusprojektet vigtige tiltag, der sikrer et mere nuanceret billede af den lokale og regionale udvikling og relevante bibliotekstilbud.

I Hanstholm kom *Jørgen Møller*, lektor ved Aalborg Universitet, institut for planlægning, med sine bud på fremtidig service. Et af dem var idéen om decentrale centre! Det vil sige, at det giver mest mening at centralisere op til et vist niveau, så der lige præcis bliver balance mellem volumen og afstand – altså skabes balance mellem nærhed og tilgængelighed på den ene side og funktionalitet og socialitet på den anden.

Så svaret er: landdistrikter er ikke nødvendigvis udkanter. Hvis de, der lever i landdistrikterne nægter at lade sig trække ind i fortællingen om forfald, og i stedet ser konstruktivt på de muligheder, der findes, så er der ret gode chancer for, at ingen af os falder ud over kanten!

Esben Møller Christensen, stadsbibliotekar i Skive
 Per Høgh, bibliotekschef i Ringkøbing-Skjern
 Alice Ravn Skibsted, specialkonsulent fra Varde
 Annette Brøchner Lindgaard, bibliotekschef i Esbjerg

GUITAR TIL UDLÅN - og dans mellem reolerne

Masser af musikaktiviteter til alle mellem 7 og 117 år på Rebild Bibliotekerne, der sætter handling bag idéen om biblioteket som inspirationsrum

Hvem drømmer ikke om at give et nummer på en guitar? I Rebild er der ikke længere nogen undskyldning for ikke at gøre noget ved drømmen. På de fire biblioteker i Rebild kommune kan man nemlig nu låne guitarer, så man kan lære sig selv at spille. Det hele begyndte i december.

Udlånet af fire voksen- og fire børneguitarer er et resultat af et samarbejde mellem bibliotekerne og Rebild Kulturskole. Skolen har betalt guitarerne og stillede i december måned op med en guitarlærer i bibliotekernes udlånsrum, hvor alle mellem 7 og 117 år frit kunne komme og lære tre akkorder på tre kvarter, så man kunne spille til tre udvalgte julemelodier i familiens skød i julemåneden. Og derudover kunne man få gode råd til, hvordan man kunne komme videre med sit spil. Bagefter kunne man låne guitareren med hjem, træne og finde ud af, om det var noget, man kunne have lyst til at fortsætte med. Man kunne også låne en af bibliotekets guitariskoler eller noder og lære mere på egen hånd.

De små guitarlektioner på bibliotekerne var velbesøgte af alle aldersgrupper, og der blev spillet julemelodier og spist pebernødder, mens julehyggen bredte sig. Efter disse juleguitarintroduktioner kan enhver nu frit låne en guitar med hjem. Lånetiden er en måned, og håbet er, at Rebild om få år bliver en kommune fyldt med ekstra mange store og små guitarspillere.

I øvrigt summende bibliotekerne også af anden musik i december, for Kulturskolen havde lagt alle sine elevkoncerter i biblio-

tekernes lokaler i åbningstiden, så der blev afviklet en hel række spændende koncerter med stuvende fulde bibliotekshuse og med alle lånerne i julemusikhumør.

Det er dog ikke kun musikken alene, vi har forsøgt os med i bibliotekerne. I september havde vi masser af dans mellem reolerne, idet der 14 dage i træk hver dag på alle fire biblioteker var opvisning af en dans i åbningstiden. Der var piger, der dansede vild hiphop, par, der dansede smægtende tango, flotte damer, der dansede zumba, ældre par i folkedans, samba, ballroomdans, salsa, ballet mm.

Det hele sluttede med et stort arrangement, hvor Sofie fra Ramasjang lavede danseworkshop for børn, Den Kongelige Ballet fra Holstebro lavede ballettime, og hvor det hele sluttede med balletfilmen *Black Swan* i Kinorevuen, som er nabo til Skørping Bibliotek.

Vi taler i bibliotekerne for tiden meget om biblioteket som inspirationsrum. Om nye veje, partnerskaber og kreativitet; vi kan kun anbefale andre biblioteker at tage tråden op. Der er helt klart en interesse for denne type, lidt anderledes aktiviteter blandt bibliotekets besøgende – og ofte trækker de nye folk til.

Mogens Yde,
souschef, Rebild Bibliotekerne

ARTE Booking har et mangeårigt samarbejde med de danske forlag og derfor finder du alle de aktuelle og nye forfattere på vores hjemmeside www.arteboking.dk.

Vi glæder os til at hjælpe dig med at planlægge bibliotekets næste forfatterbesøg. Du kan trygt ringe til os på telefon **3848 1400** eller sende en mail til booking@arteboking.dk.

ARTE BOOKING

Besøg gerne vores hjemmeside www.arteboking.dk, hvor du også kan tilmelde dig vores elektroniske nyhedsbrev. Så er du sikker på at være opdateret med de seneste nyheder fra os.

Vær opmærksom på at biblioteket kan få et tilskud på kr. 5.000,- til et forfatterbesøg.
Læs mere på www.kunst.dk

INFORMATION UDEN GRÆNSER

Et vidensamfund for alle – kræver opgør med barrierer af forskellig slags. Ny europæisk organisation skal styrke fri adgang

Toby Bainton, tidligere medlem af EBLIDA's Executive Committee og formand for EBLIDA's Expert Group on Information Law, arbejder i dag for ISF alliancen, <http://informationsansfrontieres.eu/>

Information Sans Frontiers (ISF) – på dansk "Information uden grænser" – er en ny alliance mellem de europæiske organisationer: EBLIDA, JISC og LIBER samt portalen EUROPEANA. *Andrew Cranfield*, fra 2006-2009 direktør for EBLIDA, i dag bl.a. medlem af DBs Forretningsudvalg, interviewer *Toby Bainton* om ny europæisk biblioteksalliance og dens hovedfokus.

Andrew Cranfield: Kan du fortælle lidt om, hvordan denne alliance kom i stand?

TB: Information er blevet digital og tiltrækker sig stor kommerciel og juridisk opmærksomhed. Mange nye love får indflydelse på bibliotekerne i de europæiske lande, og de har oftest haft deres oprindelse i direktiver fra de europæiske institutioner. Medlemmerne af alliancen har været klar over denne situation i flere år, og det er ikke kun biblioteker, der bliver berørt – arkiver og museer er i samme position. I 2011 tænkte man, at det var en god idé at slutte sig sammen, og at vi sammen ville kunne påvirke lovgiverne til at behandle kulturelle institutioner konstruktivt. Alt for ofte bliver vi betragtet som værende mindre vigtige end kommercielle interesser – eller vi bliver helt glemt, og love får nogle utilsigtede konsekvenser.

Europæisk digitalisering og udfordringerne i forbindelse med de såkaldte "orphan works" står vel højt på dagsordenen hos ISF- kan du nævne andre områder, som man ønsker at koncentrere sig om / lobby for (eller imod!)?

TB: En umiddelbar problemstilling er det foreslåede opdaterede Public Sector Information Directive, der især fokuserer på information bevaret i kulturinstitutioner. Andre områder, vi vil fokusere på i fremtiden, er initiativer til at bekæmpe ophavsretlige krænkelser på onlinematerialer, samt spørgsmålet om e-bøger og e-udlån.

Hvad er de tre vigtigste spørgsmål i forhold til forslaget om et direktiv for tilladt brug af "orphan works", og hvis direktivet bliver godkendt i dets nuværende form, hvad bliver så konsekvenserne for den europæiske bibliotekssektor?

TB: Det er et lidt vanskeligt tidspunkt at diskutere direktivet på i dets nuværende form, fordi Parlamentets version og den kompromisudformning, som Ministerrådet ønsker, er temmelig forskellige. På en måde kan man sige, at der eksisterer to 'nuværende former' – og de ændrer sig begge uge for uge. I sidste ende må der opnås enighed imellem dem.

Men som svar på dit basale spørgsmål, vil jeg sige, at vi ønsker, at direktivet åbner op for mere end én løsning på problemet. En oplagt løsning, som alle versioner allerede indeholder, er bibliotekernes brug af "orphan works", efter at man har søgt omhyggeligt efter rettighedshaveren, og det ikke er lykkedes at finde en sådan. Men vi ville også gerne se en mulighed for løsninger baseret på aftalicenser, hvilket allerede fungerer i de nordiske lande. I øjeblikket fokuserer direktivet ikke nok på disse muligheder og giver ikke rettesnore for brug af "orphan works" – lov-mæssigt licenseret til brug i f.eks. Danmark - i et andet europæisk land.

Ønsker alliancen lovgivning inden for dette område eller vil frivillige aftaler og løsninger være en bedre og mere brugbar løsning?

TB: Vi mener, at lovgivning er nødvendig, fordi kun et europæisk direktiv kan garantere lovmæssig autoritet til tværgående anerkendelse af "orphan works". Frivillige aftaler, hvis sådanne kunne opnås, kan kun operere inden for et bestemt land. Dette er ikke en særlig nyttig position for biblioteker, der ønsker at stille deres for længst glemte "orphan works" til rådighed på internettet.

Vi to har tidligere holdt mange møder med europæiske forlagsfolk i forbindelse med

"orphan works", men kun opnået ganske få kompromisser undervejs. Hvorfor har rettighedshaverne været så vanskelige at tackle omkring dette spørgsmål, som ganske vist drejer sig om tusinder/ millioner af publicerede værker, men sandsynligvis af forsvindende lille eller ingen kommerciel værdi?

TB: Det er ganske enkelt – rettighedshaverne (især forlagene, men også til en vis grad forfatterne) håber på, at et af disse "orphan works" en dag vil vise sig at være en guldmine. Blandt 1000 "orphan works" stillet til rådighed af et bibliotek er det muligt, at man finder et, som kunne have indtjent en million euros. Kommercielle interesser dikterer, at det er bedre ikke at bruge et "orphan work" end at risikere at forære noget værdifuldt væk.

INFO SOC direktivet havde 10-års fødselsdag sidste år. Er tiden inde for en revidering, og – i givet fald – hvilke ændringer eller tilføjelser kunne du tænke dig at se?

TB: Jeg tror, ISF gerne så, at alle undtagelser fra ophavsretten bliver obligatoriske i alle medlemsstater – nøjagtig ligesom rettighederne må håndhæves i alle medlemsstater. Men ISF er forsigtig med at kræve ændringer. Erfaringen viser, at når der bliver foretaget ændringer i ophavsretten, så ender det gerne med, at brugerne af materialet og de offentlige institutioner generelt set havner i en dårligere position end den, de havde før.

Andrew Cranfield,
Hans Knudsen Institutet,
Medlem af DBs Repræsentantskab
og siden 1. januar af Forretningsudvalget

Orphan works er "værker, hvor rettighedshaveren ikke kan identificeres eller lokaliseres". Dette giver store udfordringer i forhold til udviklingen af digitale biblioteker og for informationsudbydere pga. europæisk og/eller national lovgivning. Nyt EU-direktiv er på vej.

Bibliotekspioneren *Andreas Schack Steenberg*, endnu forholdsvis nyansat som leder af Statens Bogsamlingskomité etableret i 1899, var i efteråret 1910 på rejse i Jylland for at agitere for oprettelse af biblioteker i de biblioteksløse købstæder. I Frederikshavn mødte han *Gylding-Sabroe*, formanden for en af byens store foreninger – de samvirkende afholdsforeninger – og *H. O. Hald*, inspektøren for kommunens folkeskole

Frederikshavn var på den tid en by på mere end 7000 indbyggere, præget af en befolkningsekspllosion. Der var arbejde at få. Havnebyggeri, industriudvikling og fiskeri var i en rivende udvikling. Tilflytterne, mange unge familier, blev presset sammen i små boliger mellem de nyanlagte jernbaner og havnen.

I et sådant miljø satte afholdsforeningen sig sammen med erhvervsforeningerne, borgerforeninger og de faglige foreninger i spidsen for at skaffe et tilstrækkeligt antal medlemmer i en forening med den opgave at etablere et folkebibliotek i et nybygget havehus bag en stor forretnings-ejendom på byens hovedgade. Alt lykkedes, så den 7. marts 1912 kunne biblioteket åbne for publikum. Efter nutidige forhold var det et meget lille bibliotek, hvor læsestue med håndbøger, aviser og tidskrifter fyldte meget og bøger til udlån blev presset sammen i et lukket rum, så lånere måtte henvende sig til den vagthavende for at få udleveret bøger til hjemlån. I øvrigt et bibliotek uden børnebøger, hvor man måtte betale for få lov til at bruge det, og hvor børn var forment adgang.

Biblioteket blev allerede fra starten en succes, så den vigtigste opgave for bestyrelsen blev arbejdet med at skaffe tilskud

DEN GRIMME A DER SPRANG UD SOM

100 år med Frederikshavn Bibliotek. Optakt til DBs Å kommunens stadsbibliotekar fra 1976 til 1999

og til stadighed at skaffe mere plads til materialer og benyttere. Byen voksede fortsat og behovet for investeringer i skolebyggerier og infrastruktur bevirkede, at Frederikshavn ikke som så mange andre danske købstæder fik sin egen biblioteksbygning i 1930'erne. I stedet købte kommunen en tidligere sparekassebygning på hovedgaden og stillede den til rådighed for biblioteket – dog med en indflytning over to etaper.

I marts 1945 kort før krigens afslutning begyndte næsten 20 års ørkenvandring for biblioteket. Besættelsesmagten beslaglagde kommunens administrationsbygning, og kommunen så ingen anden udvej end at smide biblioteket ud for i stedet at bruge den til kommunal administration: Efter kapitulationen ville kommunen ikke tilbagelevere bygningen til

biblioteket. Først forsøgte den med tilbud om kvarte og halve løsninger, som blev afvist af både bibliotek og Statens Bibliotekstilsyn. Da kommunen så endelig ville bygge, kunne den ikke på trods af et intenst lobbyarbejde få statslig materialebevilling. Så tiden gik – og gik. Endelig i begyndelsen af 50-erne gav Staten sig, men nu sagde kommunen nej. Der var andre byggerier, der politisk var vigtigere. Biblioteket måtte flytte ind i et tidligere skolekøkken på en lokal folkeskole – et helt utidssvarende bibliotekstilbud, der kom til at give langvarig skade på biblioteksudviklingen.

Endelig i 1963 lykkedes det at få bedre forhold. Kommunen lejede lokaler til biblioteket i en forretningsvejendom på byens hovedgade og overtog samtidig biblioteket. Desværre lykkedes det ikke rigtigt at

< Det første folkebibliotek i Frederikshavn åbnede for publikum den 7. marts 1912.

v Det nuværende Kulturhus blev indviet i 1987 og rummer udover biblioteket også kunstmuseum og Borgerservice. I umiddelbar tilknytning hertil ligger svømmehal og dagcenter for ældre. Arkitekterne bag byggeriet er: Lasse & Jørgen Andersen. Det samlede areal er på 7.300 m², hvoraf biblioteket udgør ca. 5.000 m².

ÆLLING, SVANE

årsmøde ved Egon Pedersen,

udnytte det fulde potentiale. Da man endelig skulle til at ansætte nye bibliotekarer, kunne man ingen få. De alt for få nye kandidater fra biblioteksskolen valgte ansættelse i storbyer og på centralbiblioteker.

Med kommunalreformen i 1970 blev indbyggertallet øget til ca. 35.000. Biblioteket var nær forstoppelse, og der var ikke politisk enighed om biblioteksstrukturen på landet. Samtidig skulle kommunen bygge nyt rådhus – et byggeri, der med sin størrelse og arkitektoniske udformning vakte stor folkelig modstand. Borgmesteren og et flertal i byrådet valgte at komme modstanden i møde ved at flytte biblioteket ind i rådhuset og stille dobbelt så meget plads til rådighed for biblioteket som hidtil. En løsning som ledelse og medarbejdere på biblioteket var meget imod, men som ud fra en taktisk og strategisk

vurdering vel alt i alt var den største garanti for, at biblioteket inden for en kortere årrække ville få en permanent løsning.

Taktikken holdt, for sådan kom det også til at gå. Få år efter rådhusets og bibliotekets indvielse i 1978 blev arbejdet med en ny biblioteksbygning sat i gang. For første gang siden det første bibliotek i 1912 kunne biblioteket selv skabe rammerne for det bibliotek, man gerne ville tilbyde borgerne. Med en flytning af hele banegårdsarealet blev den fysiske forudsætning skabt for, at der i byens centrum omkring rådhuspladsen kunne etableres et byggeri. Et kulturhus med bibliotek, svømmehal, lille kunstmuseum og et åbent dagcenter.

I 1987 blev biblioteket, tegnet af Lasse & Jørgen Andersen, med sine ca. 5000 kvadratmeter indviet. Med sin åbenhed i ar-

kitetur og indretning og med god plads til publikum blev der sat nye standarder for den tids biblioteksbyggeri. Traditionelle biblioteksopgaver som vejledning og litteratursøgning blev suppleret med en stor vifte af kulturelle aktiviteter både inden for og uden for den daglige åbningstid. Effekten viste sig hurtigt. Udlånstallet steg og steg, og besøgstallet nåede i løbet af få år op på knap 400.000 årligt. Et højdepunkt blev 1989, hvor Danmarks Biblioteksforening henlagde sit årsmøde til Frederikshavn, og landets kulturpolitikere kunne modtages ved et hyggeligt aftenarrangement i biblioteket.

Med kommunalreformen i 2007 dannedes en ny storkommune også omfattende Skagen og Sæby. Med de nye biblioteker i både Sæby og Skagen er der sammen med det stadigt levende bibliotekshus i

Frederikshavn, og med filialer og bogbus, skabt de bedste forudsætninger for en fortsat udvikling af bibliotekstilbuddet i kommunen også på trods af, at kommunens dårlige økonomi lige nu stiller store krav til nye og billigere løsninger.

Den nye bygnings nu 25-årige historie har vist sig af kunne klare de stadige ændringer i kravene til et moderne bibliotek. Ny teknologi har uden videre kunne installeres. Nye konkrete projekter og ændringer i materialeopstilling har kunnet gennemføres uden bygningsmæssige begrænsninger. På det seneste er der etableret en gennemgang fra biblioteket til den kommunale borgerservice og stadsarkivets udstillingsområde. Når Danmarks Biblioteksforening igen, i 100-året for Frederikshavns bibliotek, samles til årsmøde i byen er der derfor god grund til, at de mange delegater lægger vejen indenom biblioteket undervejs i programmet.

FAKTA

Frederikshavns Kommune har i dag omkring 62.000 indbyggere. Kommunens biblioteker havde i 2010: 417.600 besøg, 165.000 besøg på websider og udlånte i 2010 ca. 610.000 bøger og andet; biblioteksudgifter pr. indbygger i 2010 var på ca. 435 kr. Kilde: Danmarks Statistik 2010.

Egon Pedersen,
tidl. stadsbibliotekar 1976-1999

EN RIGTIG SELVHJÆP OG INSPIRATIONSBOG

Biblioteket i byudviklingen - oplevelser og Anmeldelse af stadsbibliotekar Elsebeth

Det er ikke hverdagskost at få serveret en velbrygget, stærkt aromatisk coffee table book om biblioteker i byudvikling; men nu er den her.

Biblioteket i byudviklingen er skrevet af Casper Hvenegaard Rasmussen, Henrik Jochumsen og Dorte Skot-Hansen, forskere ved Center for Kulturpolitiske Studier ved Det Informationsvidenskabelige Akademi (IVA).

Bogen tager sin læser med på en skøn ekspedition til byer og bibliotekslandskaber i Nordamerika og -Europa, der er karakteriseret ved stor nysgerrighed, forestillingsevne, fællesskabslyst og handlekraft. Det er byer, som er på vej ind i hypermoderne udviklingsretninger, og folkebiblioteker, som står på kanten af den renaissance, de synes at have potentialet til at vække til live.

I en tid, hvor bibliotekerne er udfordret på strategi, identitet, på hele eksistensen, faktisk, er det utrolig velgørende at kunne sætte sig godt til rette i sofahjørnets trygge krog og uforstyrret lade sig opdatere, forundre og inspirere af den fordomsfri åbenhed og begejstring, forfatterne har mødt og generøst deler ud af. Det er lykkedes dem at producere en særdeles appellerende bog, der demonstrerer et imponerende, teoretisk overblik og på samme tid er let tilgængelig. Og det skyldes ikke bare flot format og mange illustrative fotobilleder, selvom de naturligvis bringer ekstra dimensioner til læseoplevelsen.

LYNHURTIG OVERSIGT: BRUG VEJVISEREN!

Til at finde alle folke- og forskningsbiblioteker, mellemuddannelsens biblioteker og bibliotekssektorens institutioner, organisationer, fagblade m.m. Samt danske og udenlandske organisationer.

Pris: DB-medlem 412 kr, Ikke-medlem 492 kr, Stud. DB-medlem 412 kr
Priser excl. moms og administrationsgebyr, herunder forsendelse.

GOD OPS- RATIONS-

, kreativitet og innovation
h Tank

Bogen veksler mellem en perlerække af konkrete cases og mere reflekterende, analyserende afsnit, der beskæftiger sig med vigtige tendenser i moderne byudvikling og undersøger, hvordan 'cutting-edge' biblioteker indtager nye, fremdrivende roller i strategiske, byudviklingssammenhænge.

Analysen og refleksioner flyder let af sted og giver en meget pædagogisk indføring i den nye terminologi, der beskriver mange af de miljøer og omstændigheder, moderne biblioteker er en del af.

Casene gennemgår eksempler på biblioteker, der er skabt for at virke som katalysatorer i strategiske byudviklingsforløb. Andre eksempler handler om biblioteker, der udforsker nye roller, som 'placemaker', 'spacemaker' eller som grænsebryder mellem kulturer eller bydele, der tidligere har været uforbundne. Der præsenteres biblioteker med vægt på oplevelse eller biblioteker, der har fokus på at understøtte udvikling af ny identitet og interaktion. Et fælles træk for dem alle er, at de åbner til verden, søger mod nye relationer, bygger strategiske partnerskaber og arbejder med kreativitet.

Og tro nu ikke, at bogen bare handler om metropoler og deres storstadsmennesker. Der er mange gode eksempler fra små byområder, helt ned til 6.000 indbyggere. Personlig blev jeg meget glad af at læse om de mange laboratorieforsøg, der lever i og omkring bibliotekerne i flere af Københavns udviklingsområder. Mens vi

stadig venter på et ordentligt hovedbibliotek, er det godt at vide, at entreprenørånden og foretagsomheden trives på Nørrebro, Vesterbro og i Holmbladsgade.

Bogen spejler de positive eksempler, men det er ikke lutter lagkage hele vejen igennem. Med stor varsomhed berører forfatterne nogle af de ømme punkter, de er stødt på, og som vi alle kan lære af. F.eks. der, hvor der inde bag et nyt image, monumentale glasfacader eller visionært, formulerede ambitioner gemmer sig et velkendt, klassisk bibliotek, der sidder fast i et gammelt paradigme. Spektakulære fysiske rammer kan være fantastisk forløsning, så meget desto mere skuffende må det være, når indhold og arbejdsforståelse ikke følger trop.

Ifølge bogen består de store udfordringer især i at forlade boksen, at forstå sig selv, ikke bare som et uafhængigt bibliotek, men som en del af en mere overordnet strategi. Det indebærer, at grænser skal overskrides for at nye relationer og hybridsammenhænge kan afprøves. Det betyder også, at 'de institutionelle farver' skal nedtones.

Og så er det, at vi skal turde slippe kontrollen, vel vidende, at der ikke er noget sikkerhedsnet. Måske det kan være en trøst at tænke på, at alternativet til ikke at gå nye veje fører direkte mod undergangen.

Noget må gøres, og bogen her er en rigtig god selvhjælps- og inspirationsbog, der hjælper til at forstå, hvem vi er og hvem vi vil være?

Værket, 229 sider og illustreret, er udgivet af Danmarks Biblioteksforening og kan købes via www.db.dk.

Eisebeth Tank,
stadsbibliotekar, Malmø

EN TOUR DE FORCE GENNEM BIBLIOTEKER OG ARKITEKTUR

Biblioteket i tid og rum. Arkitektur, indretning og formidling

Anmeldelse af overbibliotekar Ditte Jessing og arkitekt Frank Bundgaard

Biblioteker er tæt forbundet med arkitekturen. Uanset om det er de første biblioteker eller nye biblioteker, så afspejler arkitekturen samtiden – de sociale vilkår og nye tendenser i tiden. Og det er interessant at gå tilbage og se på bibliotekernes historie. Hvordan og hvor opstod de? Hvilke har sat spor for eftertiden? Hvordan kan vi bruge viden om biblioteker og arkitekturen i dag?

Nan Dahlkild tager os i Biblioteket i tid og rum: arkitektur, indretning og formidling på en 'tour de force' over biblioteker og arkitekturen. Bogen er en fortælling med mange fotos om bibliotekstyper gennem tiden.

Biblioteket og velfærdsstaten

'Biblioteker er et af samfundets mest offentlige og demokratiske rum' skriver forfatteren, og det er helt centralt for bibliotekerne. Bibliotekerne er nok det fornemste udtryk for demokratiet. Et demokratisk element, som ikke er kommercielt og en af de eneste kulturinstitutioner, som er uden betaling. Her er universitets- og folkebiblioteker vigtige på hver sin måde og med til at skabe og underbygge velfærdsstaten – en del af de teknologiske, økonomiske og sociale fremskridt med tro på fremtiden.

Det sker på forskellige tidspunkter i historien – universiteterne med de store biblioteksbyggerier i det 19. årh. – Universitetsbiblioteket i Fiolstræde, Det Kongelige Bibliotek og Statsbiblioteket. I den første halvdel af det 20. årh., hvor folkebibliotekerne for alvor får fat, og der bygges biblioteker i mange byer frem til det 21. årh.

Dahlkild gør sig mange fine og vigtige betragtninger om biblioteket som kulturbærende institution – fra de første læseklubber til de markante byggerier. F.eks. Nyborg (1939), ark. Erik Møller og Flemming Lassen, Hørsholm (1956), ark. Jørgen Juul Møller og Holger Næsted, Stadsbiblioteket i Lyngby (1968), ark. Tyge Holm og Flemming Grut, og Ålborg Medborgerhus (1980), ark. Dall & Lindhardt. Til de seneste hører Den Sorte Diamant (København, 1999), ark. Schmidt, Hammer og Lassen, Kvarterhuset Jemtelandsgade, (2001) ark. Dorthe Mandrup, og Det Humanistiske Fakultetsbibliotek (København, 2008), ark. Dissing+Weitling, Bibliotek og Kulturhus Rentemestervej (København, 2011), ark. COBE og Transform og Multimediehuset Aarhus (konkurrence 2008) – vinder ark. Schmidt, Hammer og Lassen. Vinderprojektet er desværre ikke omtalt i bogen.

Arkitekturens rolle

Bogen indeholder mange spændende og velvalgte eksempler på, hvordan arkitekter har skabt arkitektur og udfyldt den rolle som er arkitektens. Arkitektur er en kunstnerisk disciplin, som forbinder sig til samtiden og formår at introducere, udvikle og un-

derstøtte nye tanker og ideer. Med dette som udgangspunkt stilles forslag til nye bygninger, der forholder sig til nye funktionelle og sociale krav. Et perspektiv er, at borgeren indskrives i en ny socialitet – relateret til stedet, rummet og stoffet. Bygninger med et afgrænset og bestemt program er svære at ændre med tiden, og derfor har arkitekten en særlig rolle med at udfordre og perspektivere i en udfordret fremtid.

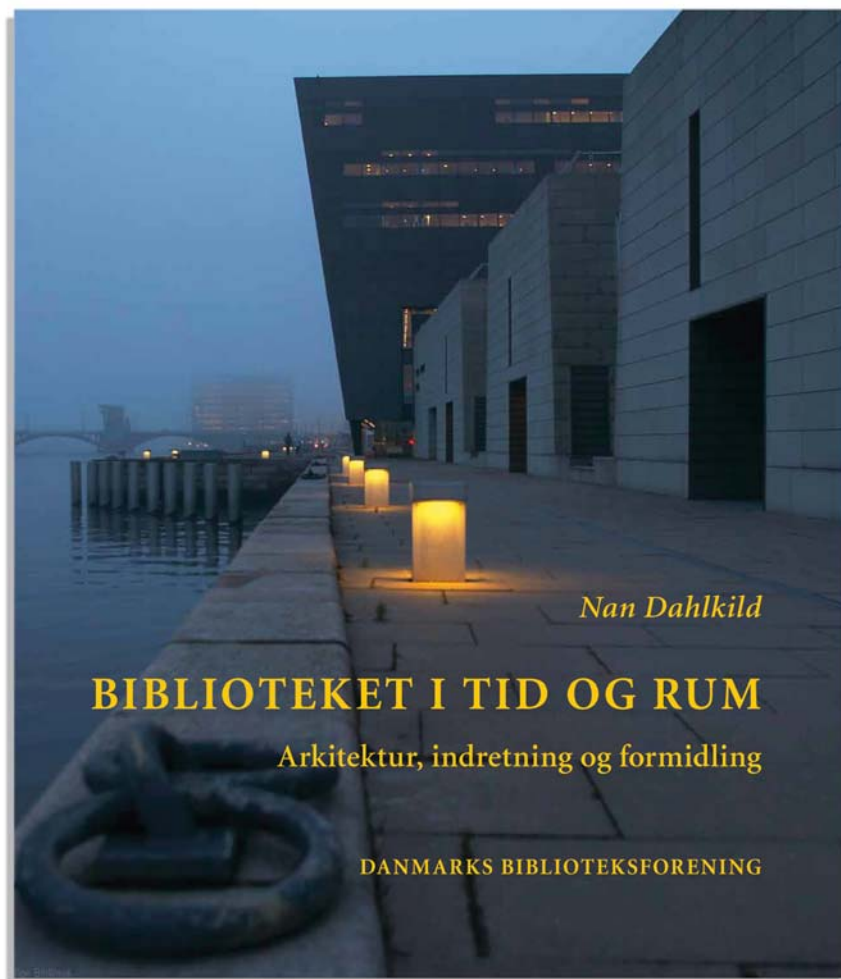
De viste eksempler (og der er mange) formidler fint – gennem de valgte illustrationer, fotos og planer – hvilken agenda der har været fremherskende og supplerer på bedste vis tekstafsnittene i bogen. De ikke realiserede projekter fortæller om tendenser i tiden som et fint supplement som eksempelvis omtalen af Bispebjerg Kulturcenter, et projekt fra 1945 af Edvard Heiberg, 3XN's konkurrenceforslag til Multimediehus i Aarhus og mange flere.

Biblioteker i arkitektstudiet

På studieture for studerende på arkitekt-skolen er der særlige biblioteker som besøges. For studieafdeling 8 på Kunstakademiets Arkitektskole er det eksempelvis i de nordiske lande: Stockholm Stadsbibliotek (1924-28), ark. Gunnar Asplund), bibliotekerne Vyborg/Viipuri (1934-35) og Seinäjoki (1963-65) i Rovaniemi (1962-68), ark. Alvar Aalto.

Internationale eksempler er: Philips Exeter Academy Library, (1971) ark. Louis Kahn, Staatsbibliothek Berlin (1967-78), ark. Hans Schaaron, Sendei Mediatek (2001), ark. Toyo Ito.

Det er biblioteker, som på hver sin måde forbinder arkitekturen med funktionen

(bibliotek) og danner rum – uafhængig af tid. De har kunnet transformere sig og optage mødet med nye perioder med ny teknologi som studie- og læringsrum og som oplevelsesrum.

Perspektiv

Bogen kan danne udgangspunkt for et (meget vigtigt) indlæg i en større kontekst om forholdet mellem 'rummets' (arkitekturens) evne til i fremtiden at optage nye sociale, kulturelle og teknologiske strukturer. Her tænkes på de udfordringer nye medier og den globale informationsstrøm har introduceret og deres indflydelse på biblioteker og kulturinstitutioner. Hvordan formidles tilgængelig viden? Hvordan er relationen til udbud/efterspørgsel og markedsføring? Hvordan iscenesættes rummet og mediet? Hvordan fungerer den sociale interaktion med digitale medier? Hvordan er relationen til viden, oplysning og underholdning?

Holdninger til arkitekturen

Dahlkild er grundig til at forklare om forskellige holdninger til biblioteksarkitek-

turen – set fra forskellige perspektiver: bibliotekernes og arkitekternes. Forfatteren er tilbageholdende med sine egne holdninger til arkitekturen, og hvordan den fungerer uden for sin samtid. Det kunne være interessant med denne vinkel at perspektivere de samtidige anmeldelser og bedømme de fysiske rum i en anden kontekst. Dahlkild har nemlig stor viden om arkitektur og er præcis, når perioder og bygningsværker beskrives.

Bibliotekernes udfordring

Forfatteren kommer kort ind på, hvordan bibliotekerne har brug for at udvikle nye aktiviteter udover at tilbyde gode fysiske rammer – det er bl.a. digitale tjenester, som er en del af bibliotekerne i dag. De gamle medier – bogen – vil eksistere sammen med og side om side med de nye digitale medier og digitaliserede bøger.

Biblioteket har nye vilkår – det at finde viden, information og indhold er flyttet fra biblioteker til det globale net. Særlig de unge skal mødes med kommunikation på deres egen arena, som primært er internettet. Det er evnen til at tilbyde sociale

relationer, og det kan være den samme funktion, som byen altid har haft. En mere kompleks institution i forhold til tidligere – en del af den kultur, som omslutter bibliotekerne.

Rem Koolhaas hovedbibliotek i Seattle og projektet til Aarhus Multimediehus er eksempler på, hvordan der udvikles biblioteker i samspil med borgerne. En ny demokratisk måde at byudvikle, hvor biblioteket spiller en central rolle.

Hvem kan bruge bogen?

Bogen kan bruges på flere måder – som en historisk gennemgang af bibliotekernes udvikling og kulturelle betydning, om den internationale og nordiske udvikling og som en visuel bibliotekshistorie. Man kan koncentrere sig om folkebiblioteker, forskningsbiblioteker, de danske, nordiske eller internationale – eller alene se på illustrationer og læse teksterne. Det giver et godt billede af biblioteker og arkitekturen, uanset hvordan bogen læses. Det er helt sikkert, at den vil tages frem igen og igen – for der er meget baggrundsstof – som kan bruges i forskellige sammenhænge.

Disponeringen af de enkelte afsnit er ikke helt klar og bærer præg af, at den bygger på forfatterens ph.d. afhandling. En strammere redaktion ville have skabt mere klar fokus og perspektivering.

Format, tryk og ikke mindst layout af *Lisbeth Gasparski* gør bogen indbydende. Sidder man med bogen foran sig, får man lyst til at bladre, læse og kigge billeder. Familien har kigget med over skulderen, da anmelderexemplaret landede på bordet og har selv læst og bladret.

Vi har begge haft stort udbytte af bogen, og den kan anbefales til såvel arkitekter som biblioteksfolk. Det er mange år siden, der er udgivet et forskningsbaseret værk om bibliotekernes historie, arkitekturen og hvordan de spiller sammen. Tillykke med et stort værk til alle med interesse for arkitektur og biblioteker.

Værket, 352 sider og illustreret, er udgivet af Danmarks Biblioteksforening og kan købes via www.db.dk.

Ditte Jessing, overbibliotekar,
og Frank Bundgaard, lektor og studieleder,
begge Kunstakademiet for Arkitektur,
Design og Konservering

DA **BLIXEN** FIK PLADS UNDER **B** I BUENOS AIRES

“Takket være en hemmelig velgører ligger der midt i Argentinas hovedstad et dansk bibliotek. Hvor pengene kom fra, og hvorfor de forsvandt igen, er der ingen, der ved ...” stod der i en mail, som nåede bladet fra Buenos Aires i december 2011

Martin Lykke Nielsen, bachelor i litteraturhistorie og i gang med andet år af sin kandidat i journalistik (cand. public) på Journalisthøjskolen i Aarhus, var på studietur til Sydamerika og rapporterer her om et bibliotek, der savner dansk opmærksomhed og folk med penge på lommen.

“Sutter du maté?” *Karen Sparholt* forsvinder ud ad døren for at koge vand til den bitre grønne te, som argentinerne suger op gennem et forsølvet sugerør på snart sagt alle tider af døgnet. Nok befinder vi os i et dansk bibliotek. Og nok ligger det i en dansk kirke. Men vi er stadig i Buenos Aires, stadig i Argentina. Og så skal der drikkes maté.

Karen Sparholt kommer tilbage med det lille matékrus og en orange termokande med varmt vand. Hun hælder vand over teen og begynder sin historie om biblioteket i Den Danske Kirkes Bibliotek i Buenos Aires, og hvordan hun blev bibliotekar. Hun er født i Argentina i 1933 og har boet her hele sit liv. Har været argentinsk gift og fået fem børn. Med sin mor og far, som i sin tid kom fra Danmark, har hun altid talt dansk.

Bytte bøger

Støvet fra de over 7.000 bøger pirker i næsen. Her er alt lige fra *Jeppe på bjerget* og Steen-Steensens Blicher til Katrine Marie Guldagers seneste roman *Ulven*. Og så en række danske bøger oversat til spansk, som Peter Høegs roman med den lidet lakoniske titel *La señorita Smilla y su especial percepción de la nieve*. Her i biblioteket står også Latinamerikas største Søren Kierkegaard-samling, Biblioteca Kierkegaard. Hver fredag er der seminarer her, hvor mexikanske, chilenske og argentinske eksperter ud i begrebet angst mødes for at diskutere og oversætte den danske filosof.

Rummet er på størrelse med en lille gymnastiksal. Hele den ene langside er beklædt med bøger fra gulv til loft som et kæmpe-mæssigt spraglet kludetæppe. Fra Den Danske Kirke blev bygget i 1931, var den et vigtigt samlingspunkt for de mange danskere, der sejlede over Atlanten for at søge lykken på den argentinske pampas. Hver måned arrangerede kirkens kvindeforening byttedag, og så kom Fru Jensen, Fru Møller og Fru Poulsen fra hele kolonien og byttede de bøger, de havde fået sendt fra Danmark. “Min mor byttede bøger her, som vi så læste derhjemme. Alle læste meget, fordi der var ikke andet at lave end at læse,” siger Karen Sparholt. Bogbytteriet nåede sit højdepunkt i halvtredserne, men i 1960’erne begyndte det at dø ud. De oprindelige immigranter blev gamle og døde, og mange af børnene fra den nye

Karen Sparholt, bibliotekar i biblioteket i Den Danske Kirke

Kirken i Buenos Aires, som huser biblioteket

generation talte ikke dansk. “Det begyndte at gå nenedom og hjem, kan man godt sige. Fra 1970 kom der ikke en sjæl efter bøger”, beretter bibliotekaren.

Den hemmelige giver

I mange år lå de danske bøger og samlede støv, men i 1999 skete der noget. En stor sending bøger kom fra Danmark. Den dansk-argentinske forfatter og foredragsholder *Carlos Kristensen* havde testamenteret den danske del af sin enorme bogsamling til kirken. Gaveregneren stoppede ikke her. En dag kunne den daværende præst *Andrés Albertensen* fortælle sin menighed, at en anonym giver havde doneret en stor sum penge til kirken, som bl.a. skulle gå til at lave et ordentligt bibliotek. Præsten inviterede Karen Sparholt og en anden dansksproget kvinde, *Laura Christiansen*, til at stå for opgaven.

De to kvinder hyrede en snedker til at bygge et reolsystem, de muggede ud i de larvebefængte bøger i de gamle skabe, og med hjælp fra en lokal universitetsbibliotekar satte de alle de nye bøger i system. “Til at begynde med lavede vi forfærdeligt mange fejl. Vi anede jo ingenting om, hvordan man gjorde. Men vi begyndte at lære det.” Og der kom gang i biblioteket igen.

Gennem to år arbejdede Karen Sparholt og Laura Christiansen på biblioteket, og hver måned fik de deres løn. Men i 2001 fik de pludselig at vide, at der ikke var flere penge. Karen Sparholt gætter på, at det havde noget at gøre med den store finanskrise, der

brød ud i Argentina dét år og endte med at folk plyndrede supermarkederne, fordi det var umuligt at hæve penge. Men det er gætværk, understreger hun.

“Vi fik bare at vide, at der ikke var flere penge. Og når vi ikke vidste, hvor pengene kom fra, kunne vi heller ikke få at vide, hvorfor de ikke var der mere.”

Usikker fremtid

I dag er det mere end ti år siden, der pludselig ikke var flere penge til de to bibliotekarer. Laura Christiansen fandt noget andet at lave. “Jeg kunne have sagt, at når jeg ikke længere fik penge for det, så blev jeg ikke ved”, siger Karen Sparholt til mig og fortsætter: “Men jeg nænnede det ikke.”

Nu arbejder Karen Sparholt som bibliotekar hver onsdag. Men den ene dag er dårligt nok til at nå alt det, der skal gøres. Og der skal også være tid til at tage sig af dem, der kommer og vil låne. I dag har hun flere dage om ugen dansk elever i biblioteket.

Dem, der har en kæreste i Danmark. Dem, der gerne vil lære et nyt sprog. Eller de, der har et dansk efternavn og gerne vil lære deres bedsteforældres sprog, fortæller hun. Da jeg spørger: “Hvem skal overtage, når du ikke orker længere?”, lyder det raskt: “Det ved jeg da ikke. Det kan du jo gøre.”

Martin Lykke Nielsen

LEKTIER ONLINE

Succesfuld biblioteksservice på nettet fortsætter

2011 har været et banebrydende år for Lektier Online. Projektets træge start i 2010 har taget revanche i 2011, hvor Lektier Online, der ledes af Statsbiblioteket, for alvor har vokset sig ud af sin pilotprojektsfære. Hver aften får 40-60 elever i 6.-10. klasse hjælp til lektierne i op til 45 min. på lektier-online.dk. 5600 har oprettet brugerprofil på sitet og en stab på 140 frivillige, engagerede lektiehjælpere er tilknyttet projektet. De skiftes til at sidde klar ved pc'en hver aften fra kl. 17-20, for at være med til at få udsatte unge i Danmark til at opleve mere succes med lektierne.

En af folkeskolens store udfordringer i disse år er at løfte fagligheden hos især de tosprogede børn. Ifølge seneste PISA undersøgelse er det stadig 2 ud af 5 elever, der mangler de basale færdigheder, der er nødvendige for at tage en ungdomsuddannelse. Mange af disse elever har brug for støtte og opbakning til lektiearbejdet, og det er langtfra alle, der kan få den nødvendige hjælp derhjemme. Lektier Online er et bibliotekstilbud til unge, der har brug for hjælp til at få mere struktur på læringsprocessen, og imødekommer behovet for mange gentagelser. Eleverne synes, det er blevet både nemmere og sjovere at lave lektier, efter de er blevet brugere af lektier-online.dk. Brugerundersøgelser viser, at eleverne har oplevet bedre i skolen, takket være lektiehjælpernes opbakning og tålmodighed.

Lektier Online – et efterspurgt alternativ

Analysevirksomheden ALS Research har for nylig færdiggjort en evaluering af projekt Lektier Online 2009 til 2011. En af evalueringens hovedkonklusioner viser, at Lektier Online i høj grad dækker et reelt samfundsbehov, idet lektier-online.dk tilbyder en efterspurgt mulighed for anonymitet og uforpligtende lektiehjælp. Målgruppen hilser biblioteksservicen velkommen som et alternativ til skolen og de fysiske lektiecaféers tilgang til læring, idet brugerne oplever, at lektier-online.dk er et frirum, der er med til at facilitere en læringsproces, som ellers ikke havde fundet sted.

Ny bevilling frem til 2014

Lektier Online har modtaget bevilling fra satspuljen 2012 og er dermed sikret videreførelse som biblioteksservice frem til 2014.

“Med videreførelsen vil der også ske en videre udbredelse, så endnu flere unge skoleelever kan få gavn af lektiehjælpen. Men de tre år skal også bruges på at skabe forretningsmæssig bæredygtighed for Lektier Online som blivende biblioteksservice” udtaler *Flemming Munch*, Statsbiblioteket, der er ansvarlig for projektet

En offensiv biblioteksservice

Kulturminister *Uffe Elbæk* har i forbindelse med offentliggørelse af satspuljebestillingen til Lektier Online peget på, at projektet er en offensiv biblioteksservice: “Bogstart og Lektier Online er to originale eksempler på, hvordan biblioteket rækker ud mod befolkningen og tilbyder helt nye oplevelser og måder at lære på. Styrkelse af små børns sprog og stimuleringen af unges lyst til at lære er vigtige samfundsopgaver, og biblioteket viser sig her fra en offensiv og opsøgende vinkel. Det betyder rigtig meget for regeringen, at vi kan fortsætte denne indsats og give endnu flere småbørnsfamilier og skoleelever mulighed for at bruge tilbudene.”

Klar med nye tiltag i 2012

Nu da Lektier Online er sikret finansiering frem til og med 2014, kan projektet endelig kaste sig over realiseringen af de fremtidsvisioner og udviklingsmuligheder, der presser sig på. En udvidelse af fag og åbningstider ligger højt på brugerne ønskeliste. Desuden er det planen at åbne flere calcentre, så frivillige fra flere steder i landet kan blive lektiehjælpere, og både Det

Kongelige Bibliotek samt flere private firmaer er interesseret i at indgå partnerskab med Lektier Online, bl.a. om dette.

Udover basisprojektet vil Statsbiblioteket i perioden arbejde på såvel en international udbredelse samt mulig udvikling af konceptet til andre målgrupper og formål, herunder indsatte i danske fængsler, gymnasieelever og VUC. Lektier Online har et stort potentiale, og der er mange spændende fremtidsperspektiver som biblioteksprojekt.

Anne Vest Hansen,
projektleder, Lektier Online, Statsbiblioteket

Fakta:

Lektier Online er et udviklingsprojekt finansieret af satspuljemidler frem til og med 2014. Projektet er forankret på Statsbiblioteket og i styregruppen sidder repræsentanter for Kulturstyrelsen, Ministeriet for Børn og Undervisning samt Statsbiblioteket.

SIDSTE NYT

Fra 19. februar kan der stemmes på Læsernes Bogpris. Danmarks Biblioteksforening uddeler hvert år sammen med dagbladet Berlingske og de danske folkebiblioteker prisen. Hvem der skal modtage prisen afgøres suverænt af den størst tænkelige ekspertgruppe, nemlig landets læsere. Ti danske bøger nomineres og via en afstemning findes vinderen, som modtager prisen på 75.000 kr. De ti bøger offentliggøres den 19. februar og så kan der stemmes måneden ud og det meste af marts.

Tidligere modtagere

Det er niende gang i år, at Læsernes Bogpris kåres. Tidligere modtagere af prisen er: *Dommedag Als*, skrevet af forfatteren Tom Buk-Swienty (2011), *Flaskepost fra P* af Jussi Adler Olsen (2010), *Dronningeofret af Hanne-Vibeke Holst* (2009), *Blekingegade Banden* af Peter Øvig Knudsen (2008), *Den ukendte hustru* af Leif Davidsen (2007), *Hundehoved* af Morten Ramsland (2006), *Løgnhalsen fra Umbrien* af Bjarne Reuter (2005) og endelig var den første i 2004 *Den lukkede bog* af Jette Kaarsbøl

Vinderen

Hvem den næste prismodtager bliver, afsløres på festaftenen, hvor prisen overrækkes, på Danmarks Biblioteksforenings årsmøde den 29. marts 2012 i Frederikshavn.

Prismodtageren interviewes live på Litteratursidens årsmøde-stand, nr. 34, fredag den 30. marts 2012 kl. 10.00.

Gå ind på stem på db.dk!

Ringsted Bibliotek vælger **easy.T!NG**

Stadsbibliotekar Jens-Erik Korntved:

Jeg var allerede ved den første præsentation af easy.T!NG begejstret for konceptet... Vores grænseflade mod borgerne er individualiseret og har først og fremmest fået et løft, der gør det meget nemmere og tiltalende for brugeren at benytte vores website. Vi er også glade for at arbejde sammen med de øvrige easy.T!NG biblioteker, som arbejder meget målrettet med bl.a. fordeling af opgaverne med at producere indhold af fælles interesse til vores websites. Jeg synes, at easy.T!NG er velegnet til biblioteker, der nok er ambitiøse, men som ikke kan eller vil bruge mange penge og resurser på at være det.

Webmaster Palle Fast Christensen:

... Selvom vi også selv har haft travlt med at nå vores del, har kommunikationen med Inlead i hele forløbet foregået afslappet, præcist og nogle gange ligefrem humoristisk. Vi kan i det hele taget godt lide at arbejde sammen med Inlead. De er lydhøre, innovative og arbejder hurtigt.

EBLIDA - NAPLE 20th Annual Conference COPENHAGEN 11 May 2012

TAG DEL I DEN EUROPÆISKE BIBLIOTEKSDEBAT!

Velkommen til stor international konference:

Program og tilmelding på www.db.dk. Billigst før 15. marts.

Konferencested: IDA Kongressal, Kalvebod Brygge 33-35, København

Arrangør: EBLIDA-NAPLE i samarbejde med Danmarks Biblioteksforening, Kulturstyrelsen og Biblioteksparaplyen

FÅ DE SENESTE BIBLIOTEKSNYHEDER DIREKTE I DIN MAILBOX

Tegn abonnement på "Aviserne skriver" på www.db.dk.

Det er gratis, og de kommer hver uge!